

Suvestinė redakcija nuo 2021-07-01 iki 2021-12-31

Įstatymas paskelbtas: Žin. 2002, Nr. [64-2570](#), i. k. 1021010ISTA00IX-929

TAR pastaba. *Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymas (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) pagal priėmimo tvarką prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 69 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, o pagal formą – Lietuvos Respublikos konstitucinių įstatymų sąrašo konstitucinio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies (2014 m. spalio 9 d. redakcija) 5 punktui.*

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

Nr. [KT135-N11/2020](#), 2020-07-30, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14847

Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir konstituciniam įstatymui

Nauja redakcija nuo 2019-01-01:

Nr. [XIII-1830](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21715

LIETUVOS RESPUBLIKOS REFERENDUMO ĮSTATYMAS

2002 m. birželio 4 d. Nr. IX-929
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijoje numatytais atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės principais ir Konstitucijos

2 straipsnio nuostatomis, kad „Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai“,

3 straipsnio nuostata, kad „niekas negali varžyti ar riboti Tautos suvereniteto, savintis visai Tautai priklausančių suverenių galių“,

4 straipsnio nuostata, kad „aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus“, ir

9 straipsnio nuostata, kad „svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu“,

priima šį įstatymą.

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos piliečių referendumo teisės įgyvendinimo tvarką, referendumo rūšis, referendumo inicijavimo, paskelbimo, organizavimo ir vykdymo tvarką.

2. Spręsti referendumu siūlomus svarbiausius Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimus, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir šiuo įstatymu, teikia Lietuvos Respublikos piliečiai ar Lietuvos Respublikos Seimas.

2 straipsnis. Bendrieji referendumo principai

1. Dalyvavimas referendume yra laisvas ir grindžiamas demokratiniais rinkimų teisės principais: visuotinės, lygios ir tiesioginės rinkimų teisės bei slapto balsavimo.
2. Referendume turi teisę dalyvauti Lietuvos Respublikos piliečiai, sukakę 18 metų (toliau – piliečiai). Referendume nedalyvauja piliečiai, kurie teismo pripažinti neveiksniais.
3. Piliečiai dalyvauja referendume lygiais pagrindais.
4. Referendumas yra tiesioginis. Piliečiai dalyvauja referendume tiesiogiai ir asmeniškai.
5. Balsavimas referendume yra slaptas, kontroliuoti piliečių valią draudžiama.
6. Piliečių teisės dalyvauti referendume negalima varžyti dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, neįgalumo, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

3 straipsnis. Draudimas papirkti piliečius

1. Nuo piliečių referendumo iniciatyvinės grupės įregistravimo dienos šio įstatymo nustatyta tvarka ar Seimo narių grupės siūlymo paskelbti referendumą pateikimo Seimui dienos iki balsavimo referendume pradžios ir balsavimo referendume dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti piliečių balsus, dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinti piliečius remti reikalavimą paskelbti referendumą ar jo neremti ir (arba) dalyvauti ar nedalyvauti referendume, ir (arba) balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą, taip pat žadėti už reikalavimo paskelbti referendumą rėmimą ir (arba) balsavimą atsilyginti po referendumo, turint tikslą paveikti piliečių valią balsuojant referendume, ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti referendumo teisę.

2. Piliečių papirkimu nelaikomas spausdintos medžiagos (referendumui teikiamo sprendimo teksto, informacijos ar nuomonių dėl pritarimo arba prieštaravimo referendumo skelbimui ir (arba) referendumui teikiamo sprendimo priėmimui ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų), skirtos referendumui propaguoti arba dėl jo prieštarauti, neatlygintinas platinimas.

3. Piliečių papirkimo faktus tiria ir sprendimus dėl jų priima savivaldybių referendumo komisijos Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka. Šie sprendimai gali būti skundžiami Vyriausiajai rinkimų komisijai. Apie nustatytą piliečių papirkimo faktą Vyriausioji rinkimų komisija paskelbia interneto svetainėje. Piliečių papirkimo

faktą pripažinus šiurkščiu šio įstatymo pažeidimu, atsiranda šiame ir kituose įstatymuose nurodytos pasekmės.

4 straipsnis. Referendumo rūšys

Lietuvos Respublikoje gali būti rengiami privalomieji ir konsultaciniai (patariamieji) referendumai.

5 straipsnis. Privalomieji referendumai

1. Privalomieji referendumai rengiami šiais klausimais:

1) dėl Konstitucijos 1 straipsnio nuostatos, kad „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“, pakeitimo;

2) dėl Konstitucijos I skirsnio „Lietuvos valstybė“ nuostatų pakeitimo;

3) dėl Konstitucijos XIV skirsnio „Konstitucijos keitimas“ nuostatų pakeitimo;

4) dėl 1992 m. birželio 8 d. Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos nesijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“ pakeitimo;

5) dėl Lietuvos Respublikos dalyvavimo tarptautinėse organizacijose, jeigu šis dalyvavimas yra susijęs su Lietuvos valstybės organų kompetencijos daliniu perdavimu tarptautinių organizacijų institucijoms ar jų jurisdikcijai.

2. Privalomieji referendumai gali būti rengiami ir dėl kitų įstatymų ar jų nuostatų, kuriuos siūlo referendumu spręsti 300 tūkstančių rinkimų teisę turinčių piliečių ar Seimas.

6 straipsnis. Konsultaciniai (patariamieji) referendumai

Konsultaciniai (patariamieji) referendumai gali būti rengiami kitais svarbiausiais Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimais, dėl kurių pagal šį įstatymą nebūtina rengti privalomąjį referendumą, bet juos siūlo spręsti referendumu 300 tūkstančių rinkimų teisę turinčių piliečių ar Seimas.

7 straipsnis. Reikalavimai, taikomi referendumui teikiams sprendimų projektams

1. Reikalavimai referendumui teikiamo sprendimo turiniui ir formai:

1) referendumui teikiamas sprendimas turi atitikti iš Konstitucijos kylančius reikalavimus. Piliečių referendumo iniciatyvinė grupė turi referendumui teikiamą sprendimą suderinti su Konstitucijos nuostatomis;

2) referendumui teikiamas sprendimas turi būti pateikiamas aiškiai, neklaidinti, neapimti kelių tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį nesusijusių klausimų, kelių tarpusavyje nesusijusių Konstitucijos pataisų ar įstatymų nuostatų;

3) referendumui teikiamas įstatymo projektas turi atitikti Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytus reikalavimus.

2. Referendumui teikiamo sprendimo projekte turi būti:

1) nurodyta referendumo rūšis;

2) pateiktas referendumui siūlomo įstatymo, kito akto tekstas arba spręsti referendumu siūlomo svarbiausio Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimo tekstas.

3. Piliečių iniciatyvinės grupės atstovų prašymu Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija referendumui siūlomo įstatymo, kito akto ar spręsti referendumu siūlomo svarbiausio Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimo tekstui parengti turi užtikrinti paramą, tam pasitelkdama teisės specialistų.

4. Šiame įstatyme vartojama sąvoka „sprendimas“ apima referendumui teikiamus įstatymus, kitus teisės aktus ir spręsti siūlomus kitus svarbiausius Valstybės ir Tautos gyvenimo klausimus.

8 straipsnis. Privalomojo referendumo rezultatų nustatymas

1. Privalomasis referendumas laikomas įvykusi, jeigu jame dalyvavo daugiau kaip pusė piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašą.

2. Sprendimas dėl Konstitucijos 1 straipsnio nuostatos „Lietuvos valstybė yra nepriklausoma demokratinė respublika“, taip pat dėl 1992 m. birželio 8 d. Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos nesusijungimo į postsovietines Rytų sąjungas“ pakeitimo yra laikomas priimtu, jeigu tam pritarė ne mažiau kaip 3/4 piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašą.

3. Sprendimas dėl Konstitucijos I skirsnio „Lietuvos valstybė“ ir XIV skirsnio „Konstitucijos keitimas“ nuostatų pakeitimo yra laikomas priimtu, jeigu tam pritarė daugiau kaip pusė piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašą.

4. Sprendimas dėl kitų klausimų, įstatymų ar jų nuostatų, dėl kurių buvo sprendžiama privalomajame referendume, yra laikomas priimtu, jeigu tam pritarė daugiau kaip pusė piliečių, dalyvavusių referendume, bet ne mažiau kaip 1/3 piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašą.

5. Sprendimas šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 5 punkte numatytais klausimais yra laikomas priimtu, jeigu jam pritarė daugiau kaip pusė referendume dalyvavusių piliečių.

9 straipsnis. Konsultacinio (patariamąjo) referendumo rezultatų nustatymas

1. Konsultacinis (patariamasis) referendumas laikomas įvykusi, jeigu jame dalyvavo daugiau kaip pusė piliečių, turinčių rinkimų teisę ir įrašytų į rinkėjų sąrašą.

2. Tuo atveju, kai konsultaciniame (patariamajame) referendume dalyvavo daugiau kaip pusė piliečių ir šiam referendumui pateikto sprendimo priėmimui pritarė ne mažiau kaip pusė jame dalyvavusių piliečių, sprendimas yra laikomas priimtu. Klausimas dėl šio referendumu priimto sprendimo įgyvendinimo ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo turi būti svarstomas Seime Lietuvos Respublikos Seimo statuto nustatyta tvarka.

3. Tuo atveju, kai referendume dalyvavo mažiau piliečių, negu nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, referendumas laikomas neįvykusi, tačiau į jame pareikštą piliečių valią gali būti atsižvelgiama Seime svarstant įstatymų ir kitų teisės aktų projektus.

ANTRASIS SKIRSNIS

REFERENDUMO INICIJAVIMAS IR PASKELBIMAS

10 straipsnis. Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė

1. Referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė priklauso piliečiams ir Seimui.
2. Piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė įgyvendinama 300 tūkstančių turinčių rinkimų teisę piliečių reikalavimu.
3. Siūlymą paskelbti referendumą turi teisę pateikti Seimui ne mažesnė kaip 1/4 visų Seimo narių grupė. Sprendimą dėl šio siūlymo priima Seimas Seimo statuto nustatyta tvarka.

11 straipsnis. Piliečių referendumo iniciatyvinės grupės įregistravimas

1. Piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisę piliečiai įgyvendina tiesiogiai. Šiam tikslui iš ne mažiau kaip 15 piliečių, turinčių rinkimų teisę, sudaroma piliečių referendumo iniciatyvinė grupė (toliau – grupė). Grupės atstovas atvyksta į Vyriausiąją rinkimų komisiją ir pateikia jai prašymą įregistruoti grupę ir referendumui siūlomo sprendimo tekstą bei preliminarai suderina klausimą dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdžio datos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytame grupės prašyme turi būti nurodyta: referendumo rūšis, preliminarus ar galutinis referendumui siūlomo sprendimo tekstas, taip pat grupės koordinatorius (koordinatoriai). Prašymą pasirašo visi grupės nariai ir atvykę į Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdį, kuriame sprendžiamas grupės įregistravimo klausimas, patvirtina reiškiamą iniciatyvą paskelbti referendumą.

3. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 15 dienų nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodyto prašymo gavimo dienos savo posėdyje surašo grupės įregistravimo aktą. Šio akto

nuorašas ne vėliau kaip kitą dieną po grupės įregistravimo išduodamas grupei ar jos atstovui ir nusiunčiamas Seimo Pirmininkui. Seimo Pirmininkas artimiausiam Seimo posėdyje praneša Seimui apie piliečių reiškiamą iniciatyvą skelbti referendumą.

4. Jeigu grupės prašyme nurodyta, kad referendumui siūlomo sprendimo tekstas yra preliminarus, tuo pat metu grupės atstovų prašymu Vyriausybės kanceliarijoje per kiek įmanoma trumpesnę laiką, bet ne vėliau kaip iki Vyriausiosios rinkimų komisijos posėdžio, kuriame sprendžiamas grupės įregistravimo klausimas, dienos, turi būti suteikta reikalinga pagalba galutiniam referendumui siūlomo sprendimo tekstui parengti. Referendumui siūlomo sprendimo tekstas yra laikomas galutiniu, kai jį pasirašo visi grupės nariai.

5. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo grupės įregistravimo turi išduoti jai piliečių parašų rinkimo lapus, taip pat Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje sukurti prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo ir sudaryti galimybę jame pasirašyti.

6. Piliečių reikalavime referendumui siūlomo sprendimo teksto keisti neleidžiama.

7. Jeigu referendumui siūlomi sprendimai tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį yra nesusiję, dėl kiekvieno iš jų piliečių parašai turi būti renkami atskirai. Šiuo atveju Vyriausioji rinkimų komisija išduoda atskirus piliečių parašų rinkimo lapus dėl kiekvieno referendumui siūlomo sprendimo.

8. Jeigu po grupės įregistravimo Vyriausiojoje rinkimų komisijoje dienos iki piliečių parašų rinkimo lapų išdavimo dienos šios grupės narys atšaukia savo parašą dėl prašymo įregistruoti grupę ir šios grupės narių lieka mažiau kaip 15, laikoma, kad piliečių referendumo paskelbimo iniciatyva nutrūko.

9. Vyriausioji rinkimų komisija užtikrina referendumui siūlomo sprendimo atitiktį Konstitucijai ir šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytiems reikalavimams. Įvertinusi atitiktį šiems reikalavimams, Vyriausioji rinkimų komisija sprendžia dėl grupės registravimo ir piliečių parašų lapų išdavimo.

12 straipsnis. Piliečių parašų rinkimas

1. Vyriausiosios rinkimų komisijos išduodamame piliečių parašų rinkimo lape turi būti toks reikalavimo tekstas:

Aš, Lietuvos Respublikos pilietis (-ė), patvirtinu, kad remiu reikalavimą paskelbti (nurodoma referendumo rūšis) referendumą dėl (pateikiamas visas referendumui teikiamo sprendimo tekstas).

Eil. Nr.	Piliečio pavardė, vardas	Piliečio paso arba asmens tapatybės kortelės numeris	Gimimo data	Gyvenamoji vieta	Parašas	Data
-------------	--------------------------------	--	----------------	---------------------	---------	------

2. Piliečių parašų rinkimo lapo pabaigoje turi būti parašus rinkusio piliečio vardas ir pavardė, jo paso arba asmens tapatybės kortelės numeris, gyvenamoji vieta, parašas.

3. Grupė, remdamasi grupės įregistravimo akto nuorašu, turi teisę daryti pranešimus visuomenės informavimo priemonėse ir organizuoti piliečių parašų rinkimą. Grupės įgalioti atstovai, užtikrindami piliečių, pasirašančių piliečių parašų rinkimo lape, duomenų apsaugą, turi teisę rinkti piliečių parašus viešose vietose, piliečių sutikimu – jų gyvenamosiose patalpose.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Dėl kiekvieno reikalavimo gali pasirašyti rinkimų teisę turintis pilietis. Piliečių parašų skaičius neribojamas, tačiau jų turi būti ne mažiau kaip 300 tūkstančių. Pilietis savo duomenis įrašo pats ir pasirašo. Pilietis gali Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka reikalavimą pasirašyti ir elektroninio ryšio priemonėmis. Jeigu pilietis dėl neįgalumo ar kitokių priežasčių negali pats įrašyti savo duomenų ir pasirašyti, jo prašymu tą padaro kitas pilietis. Šis faktas turi būti pažymimas atitinkamu įrašu piliečių parašų rinkimo lape ir patvirtinamas piliečių parašus rinkusio piliečio parašu.

5. Šio straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus atitinkančiame elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape per šio straipsnio 6 dalyje nurodytą terminą piliečiai turi teisę pasirašyti Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinėje sistemoje elektroninio ryšio priemonėmis Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka. Vyriausioji rinkimų komisija turi užtikrinti piliečių, elektroninio ryšio priemonėmis pasirašančių elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape, duomenų apsaugą. Šie duomenys yra tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL 2016 L 119, p. 1), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu ir kitais teisės aktais.

6. Piliečių referendumo iniciatyvos teisei paskelbti referendumą įgyvendinti nustatomas 6 mėnesių terminas. Jis skaičiuojamas nuo piliečių parašų rinkimo lapų išdavimo, įskaitant prieigos prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo sukūrimą, Vyriausiojoje rinkimų komisijoje dienos.

7. Piliečių reikalavimus paskelbti referendumą kaupia grupė. Per šio straipsnio 6 dalyje nustatytą terminą surinkusi ne mažiau kaip 300 tūkstančių piliečių parašų, grupė surašo baigiamąjį aktą ir kartu su piliečių reikalavimais, taip pat piliečių parašų rinkimo lapus, kuriuose nėra piliečių parašų, perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai.

8. Pilietis savo parašą dėl reikalavimo paskelbti referendumą turi teisę atšaukti. Apie šį sprendimą jis privalo pranešti Vyriausiajai rinkimų komisijai ne vėliau kaip iki piliečių reikalavimų perdavimo jai dienos.

9. Jeigu per šio straipsnio 6 dalyje nustatytą terminą nesurenkamas reikiamas piliečių parašų skaičius, parašų rinkimas nutraukiamas.

13 straipsnis. Seimo narių grupės iniciatyvos teisės paskelbti referendumą įgyvendinimas

1. Seimo narių grupės siūlymas paskelbti referendumą yra pateikiamas Seimui. Šiame siūlyme turi būti nurodyta referendumo rūšis, referendumui siūlomo sprendimo tekstas. Siūlymą paskelbti referendumą pasirašo Seimo nariai, jų parašų autentiškumą ne vėliau kaip per 2 darbo dienas patvirtina Seimo valdyba. Kartu su šiuo siūlymu Seimui yra pateikiamas ir Seimo nutarimo dėl referendumo paskelbimo projektas. Jį Seimas svarsto artimiausiame Seimo posėdyje ir priima sprendimą Seimo statute nustatyta tvarka.

2. Seimo narys savo parašą dėl siūlymo paskelbti referendumą gali atšaukti Seimo statute nustatyta tvarka.

3. Seimas neskelbia referendumo tais atvejais, kai referendumui siūlomo sprendimo nuostatos prieštarautų Konstitucijai ar siūloma Konstitucijos pataisa neatitiktų iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, taip pat kai referendumui siūlomi sprendimai yra neaiškūs, klaidinantys ar apima kelis tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį nesusijusius klausimus, kelias tarpusavyje nesusijusias įstatymų nuostatas. Seimo sprendimas neskelbti referendumo įforminamas Seimo nutarimu.

14 straipsnis. Piliečių reikalavimo paskelbti referendumą preliminarus nagrinėjimas

1. Vyriausioji rinkimų komisija gautus dokumentus ir elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapuose įrašytus duomenis dėl referendumo paskelbimo per 30 dienų nuo jų gavimo dienos patikrina ir suskaičiuoja piliečių parašų rinkimo lapuose piliečių parašus. Nustačiusi, kad dokumentai, piliečių parašai ir jų rinkimo būdas atitinka šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimus, Vyriausioji rinkimų komisija elektroninio ryšio priemonėmis pasirašiusių piliečių parašų skaičių prideda prie grupės pateiktame baigiamajame akte nurodytų surinktų piliečių parašų skaičiaus. Vyriausioji rinkimų komisija perduoda Seimui savo išvadą, kad pateikti dokumentai atitinka šį įstatymą, kartu su grupės baigiamuoju aktu, piliečių reikalavimais ir atspausdintais elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape įrašytais duomenimis.

2. Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad dokumentuose trūksta labai nedaug (iki 0,5 procento) piliečių parašų, apie tai praneša grupei, nustato papildomą iki 25 dienų terminą piliečių parašams rinkti ir atnaujina prieigą prie elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lapo. Per šį nustatytą papildomą laiką surinkus trūkstamus piliečių parašus, reikalavimas paskelbti referendumą toliau nagrinėjamas bendra tvarka.

3. Jeigu yra pažeistas piliečių referendumo paskelbimo iniciatyvos teisės įgyvendinimo terminas, nesurinktas reikiamas piliečių parašų skaičius arba jeigu pateiktuose dokumentuose ar piliečiams pasirašant piliečių parašų rinkimo lapuose nustatyta šiurkščių šio įstatymo ir kitų teisės aktų pažeidimų (suklastoti piliečių parašai ar pažeistas šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytas draudimas papirkti piliečius), Vyriausioji rinkimų komisija motyvuotu sprendimu atmeta reikalavimą paskelbti referendumą ir apie tai praneša grupei ir Seimui. Šį sprendimą grupė turi teisę per vieną mėnesį apskųsti Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

4. Jeigu nustatoma, kad pilietis už to paties referendumo paskelbimą pasirašė du ar daugiau kartų arba pasirašė ir piliečių parašų rinkimo lape, ir elektroninio ryšio priemonėmis, visi jo parašai neįskaičiuojami. Piliečio parašas taip pat neįskaičiuojamas, jeigu, pažeidžiant šio įstatymo 12 straipsnio 4 ar 5 dalį, duomenis apie pilietį parašų rinkimo lape įrašė ne jis pats, taip pat jeigu įrašyti ne visi šio įstatymo 12 straipsnio 1, 2 ir 4 dalyse nustatyti duomenys, jie įrašyti neteisingai arba renkant piliečių parašus buvo pažeistas šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytas draudimas papirkti piliečius.

15 straipsnis. Seimo nutarimo dėl reikalavimo paskelbti referendumą priėmimo tvarka

1. Seimas, gavęs tinkamai įformintą grupės baigiamąjį aktą kartu su piliečių reikalavimais, įskaitant ir atspausdintus elektroninės formos piliečių parašų rinkimo lape įrašytus duomenis, ir Vyriausiosios rinkimų komisijos išvadą, kad pateikti dokumentai atitinka šį įstatymą, sesijos metu artimiausiame Seimo posėdyje svarsto referendumo paskelbimo datos klausimą. Į šį posėdį kviečiami dalyvauti grupės atstovai. Seimo nutarimas dėl referendumo paskelbimo priimamas Seimo statuto nustatyta tvarka ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo dienos, kurią Seimo posėdyje pradėtas svarstyti referendumo klausimas.

2. Jeigu Seimo sudaryta ekspertų grupė padaro išvadą, kad piliečių reikalavime paskelbti referendumą pateiktas referendumui siūlomo sprendimo tekstas gali neatitikti Konstitucijos, Seimas šią išvadą turi paskelbti visuomenei.

3. Seimas neskelbia referendumo tais atvejais, kai referendumui siūlomo sprendimo nuostatos prieštarautų Konstitucijai ar siūloma Konstitucijos pataisa neatitiktų iš Konstitucijos kylančių reikalavimų arba kai referendumui siūlomi sprendimai yra neaiškūs, klaidinantys ar

apima kelis tarpusavyje pagal turinį ir pobūdį nesusijusius klausimus, kelias tarpusavyje nesusijusias įstatymų nuostatas. Seimo sprendimas neskelbti referendumo įforminamas Seimo nutarimu.

16 straipsnis. Seimo nutarimo dėl referendumo paskelbimo turinys

1. Seimo nutarime dėl referendumo paskelbimo nurodoma referendumo rūšis, referendumo data, referendumui teikiamo sprendimo tekstas.
2. Referendumo data skiriama ne vėliau kaip po 8 mėnesių ir ne anksčiau kaip po 2 mėnesių nuo Seimo nutarimo dėl referendumo paskelbimo priėmimo dienos.

17 straipsnis. Referendumo ir rinkimų vykdymas tą pačią dieną arba praėjus ne daugiau kaip 60 dienų po rinkimų

1. Tuo atveju, kai referendumas vykdomas tą pačią dieną su Seimo rinkimais arba su Respublikos Prezidento rinkimais, arba su savivaldybių tarybų rinkimais, arba su rinkimais į Europos Parlamentą, Vyriausioji rinkimų komisija sudaro šio įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nurodytas komisijas ir paveda atlikti įstatymų nustatytas funkcijas.

2. Referendumui ir rinkimams organizuoti ir vykdyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytu atveju sudaromas rinkėjų sąrašas, turintis atskiras skiltis, kad būtų užtikrinta piliečių teisė dalyvauti ir balsuoti atskirai dėl referendumui piliečiams pateikto sprendimo ir rinkimuose. Šiuo atveju platinamas ir balsuojant naudojamas vienas pranešimas apie rinkimus; pranešime apie rinkimus nurodoma informacija apie tą pačią dieną vykstančius referendumą ir rinkimus bei rinkėjų teisę juose dalyvauti.

3. Tuo atveju, kai referendumas vykdomas praėjus ne daugiau kaip 60 dienų po Seimo rinkimų, Respublikos Prezidento rinkimų, savivaldybių tarybų rinkimų arba rinkimų į Europos Parlamentą:

1) Vyriausioji rinkimų komisija priima sprendimą dėl atitinkamų rinkimų komisijų įgaliojimų pratęsimo ir paveda joms atlikti šio įstatymo nustatytas funkcijas;

2) Vyriausioji rinkimų komisija priima sprendimus dėl atitinkamuose rinkimuose naudotų pranešimų apie rinkimus, antspaudų pavyzdžių ir formų, biuletenių ir dokumentų pildymo pavyzdžių, jų antspaudavimo tvarkos, balsavimo organizavimo ir vykdymo tvarkos, duomenų perdavimo iš apylinkių rinkimų komisijų tvarkos, elektroninių ryšių priemonių naudojimo ir balsavimo kitoje referendumo apylinkėje tvarkos aprašų naudojimo bei balsavimo patalpų įrengimo reikalavimų taikymo referendumui organizuoti ir vykdyti;

3) į atitinkamiems rinkimams sudarytą rinkėjų sąrašą referendumui organizuoti ir vykdyti įrašomi piliečiai, kuriems referendumo dieną bus sukakę 18 metų, ir iš jo išbraukiami mirę piliečiai ir asmenys, kurie neturi teisės dalyvauti referendume.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

18 straipsnis. Referendumo agitacija

1. Grupės įregistravimo Vyriausiojoje rinkimų komisijoje diena ar Seimo narių grupės siūlymo paskelbti referendumą priėmimo Seime diena yra laikoma referendumo agitacijos kampanijos pradžia.

2. Įsigaliojus Seimo nutarimui dėl referendumo paskelbimo, Vyriausioji rinkimų komisija visuomenės informavimo priemonėse ir savo interneto svetainėje skelbia referendumui teikiamo sprendimo tekstą.

3. Šio įstatymo nuostatos dėl referendumo agitacijos taikomos nuo tos dienos, kurią prasideda referendumo agitacijos kampanija. Referendumo iniciatorių ir jo oponentų išlaidos referendumo agitacijai ir politinės reklamos išlaidos, turėtos iki referendumo agitacijos kampanijos pradžios, turi būti įstatymų nustatyta tvarka deklaruotos ir negali viršyti pagal įstatymus nustatyto didžiausio leistino referendumo agitacijos išlaidų dydžio.

4. Referendumo agitacija gali būti įvairių formų ir būdų, išskyrus tuos, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, prieštarauja moralei, teisingumui ar visuomenės darnai, neatitinka sąžiningo ir garbingo referendumo.

5. Politinės reklamos žymėjimo reikalavimai nustatomi įstatymuose, politinės reklamos žymėjimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

6. Išorinė politinė reklama skleidžiama pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos patvirtintas Išorinės politinės reklamos skleidimo taisykles.

7. Skelbiant ar paskelbus privalomąjį referendumą, atsižvelgdamas į referendumui teikiamo sprendimo svarbą, Seimas gali pavesti Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai (institucijoms) valstybės biudžeto lėšomis referendumo agitacijos laikotarpiu informuoti visuomenę apie spręsti referendumu teikiamo klausimo svarbą Valstybės ir Tautos gyvenimui.

8. Referendumo agitacija, nepaisant jos būdų, formų ir priemonių, draudžiama likus 30 valandų iki balsavimo referendume pradžios ir balsavimo dieną iki balsavimo pabaigos, išskyrus nuolatinę vaizdinę agitaciją, kuri iškabinta iki prasidedant šiam referendumo agitacijos draudimui ir kurios pašalinimas susijęs su sudėtingais veiksmais. Referendumo agitacijos draudimo laikotarpiu ir balsavimo iš anksto metu jokių vaizdinių referendumo agitacijos priemonių (išskyrus tas, kurias išleido Vyriausioji rinkimų komisija) negali būti balsavimo patalpoje ir 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa. Jeigu tuo pačiu

metu (kartu) vyksta rinkimų agitacija, agitacija draudžiama likus 30 valandų iki rinkimų pradžios ir rinkimų dieną iki balsavimo pabaigos tokiomis pačiomis, kaip šioje dalyje nurodyta, sąlygomis ir tvarka. Jeigu referendumas vyksta daugiau negu vieną (dvi ir daugiau) dieną ir tarp referendumo dienų yra didesnis negu vienos dienos laiko tarpas, pirmąją referendumo dieną agitacijos draudimo laikotarpis baigiasi pasibaigus balsavimui. Referendumo agitacijos draudimo laikotarpis prieš kitą referendumo dieną prasideda šioje dalyje nustatyta tvarka.

TAR pastaba. *Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) 18 straipsnio 8 dalies nuostatos „Jeigu referendumas vyksta daugiau negu vieną (dvi ir daugiau) dieną ir tarp referendumo dienų yra didesnis negu vienos dienos laiko tarpas, pirmąją referendumo dieną agitacijos draudimo laikotarpis baigiasi pasibaigus balsavimui. Referendumo agitacijos draudimo laikotarpis prieš kitą referendumo dieną prasideda šioje dalyje nustatyta tvarka“, 45 straipsnio 1 dalies nuostata „(jeigu referendumas vyksta ne vieną dieną – iki balsavimo referendume paskutinės dienos 18 valandos)“, 53 straipsnio 2 dalis, 81 straipsnio 1 dalies nuostata „Tuo atveju, kai referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma paskutinė balsavimo referendume diena“, 82 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9 straipsnio 1, 4 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.*

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

9. Informacija apie vykstantį referendumą, jo svarbą Valstybės ir Tautos gyvenimui, atvykusių balsuoti referendume piliečių skaičių, dokumentus, kuriuos būtina turėti balsuojant referendume, kvietimas atvykti balsuoti ar kita informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendume, balsuoti už arba prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą, nelaikoma referendumo agitacija.

10. Bet kam draudžiama naudotis tarnybine padėtimi valstybės, savivaldybių ar Europos Sąjungos institucijose, įstaigose, organizacijose ar organuose, taip pat Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje, regioniniuose transliuotojuose ar savivaldybių visuomenės informavimo priemonėse vykdant referendumo agitaciją, pavesti tai daryti kitiems asmenims ar kaip nors kitaip naudojantis tarnybine padėtimi bandyti paveikti referendumo rezultatus. Valstybės, savivaldybių ar Europos Sąjungos pareigūnams, valstybės ir kitiems tarnautojams draudžiama naudojantis tarnybine padėtimi sudaryti sau ar kitiems išskirtines referendumo agitacijos sąlygas. Šį straipsnį pažeidęs pareigūnas gali būti patrauktas administracinėn arba baudžiamojon atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka, nepažeidžiant prie Europos Sąjungos sutarties, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutarties pridėto protokolo Nr. 7 „Dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų“ (OL 2016 C 202, p. 266).

11. Asmenys, pažeidę šio straipsnio 8 dalies nuostatas, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

19 straipsnis. Referendumo agitacijos sąlygos ir tvarka

1. Grupės atstovams, Seimo nariams, Respublikos Prezidentui, Ministrui Pirmininkui, ministrams, politinėms partijoms, nevyriausybinėms organizacijoms ir piliečiams suteikiama teisė nemokamai naudotis Lietuvos nacionaliniu radiju ir televizija. Referendumo agitacijai skirtų laidų rengimo taisyklės tvirtina, konkrečią Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos laidų trukmę ir laiką nustato Vyriausioji rinkimų komisija, suderinusi su Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos vadovu. Ir grupei, ir jos oponentų atstovams skiriama ne mažiau kaip po 5 valandas visuomeninio (nacionalinio) radijo ir televizijos eterio laiko, iš kurių – ne mažiau kaip 1/4 visuomeninės (nacionalinės) televizijos eterio laiko tarpusavio debatams. Pirmoji valanda visuomeninio (nacionalinio) radijo ir televizijos eterio laiko grupės organizuojamai iniciatyvai pristatyti turi būti skiriama piliečių parašų dėl šios iniciatyvos rinkimo metu. Jeigu grupė tuo pačiu metu siūlo du arba daugiau skirtingus sprendimus referendumui, papildomas radijo ir televizijos eterio laikas atskiriems sprendimams neskiriamas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Radijo ir televizijos laidų dalyvius, palaikančius referendumo paskelbimo iniciatyvą ir referendumui siūlomą sprendimą, pasiūlo grupė ir apie juos praneša Vyriausiajai rinkimų komisijai. Grupės oponentai yra politinių partijų, visuomeninių organizacijų atstovai ir kiti asmenys, kurie nepritaria referendumo paskelbimo iniciatyvai ir referendumui siūlomam sprendimui. Jie apie pageidavimą dalyvauti debatuose praneša Vyriausiajai rinkimų komisijai. Vyriausioji rinkimų komisija, laikydamasi šio straipsnio 3 dalyje nustatyto eiliškumo, sudaro asmenų, dalyvausiančių referendumo agitacijai skirtose radijo ir televizijos laidose rengiamuose debatuose, sąrašą.

3. Nustatomas toks grupės iniciatyvai oponuojančių asmenų, dalyvaujančių radijo ir televizijos laidose rengiamuose debatuose, eiliškumas: Respublikos Prezidentas; Seimo nariai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); Ministras Pirmininkas; ministrai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); politinių partijų, kurių kandidatai buvo išrinkti daugiamandatėje rinkimų apygardoje, atstovai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); politinių partijų, kurių kandidatai buvo išrinkti tik vienmandatėje rinkimų apygardoje, atstovai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); politinių partijų, kurių kandidatai nebuvo išrinkti arba nedalyvavo Seimo rinkimuose, atstovai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); nevyriausybinių organizacijų atstovai (jų eilė nustatoma tarpusavio susitarimu arba burtais); piliečiai (jų eilė nustatoma burtais). Jeigu radijo ar televizijos rengiamuose debatuose dalyvauja asmenys, kurie tik pritaria referendumo paskelbimui ir referendumui siūlomam sprendimui arba tik oponuoja tam, jie diskutuoja su laidos vedėju ar šio pakviestais laidos dalyviais.

4. Savo iniciatyva diskusijų laidas, laikydamiesi Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo nuostatų, turi teisę rengti visi transliuotojai. Jiems netaikomos kitos šiame straipsnyje nustatytos sąlygos. Referendumo agitacijos žymėjimo tvarką nurodant lėšų šaltinį arba tai, kad referendumo agitacija skelbiama nemokamai, nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

5. Išorinė politinė reklama šiame įstatyme suprantama kaip vaizdo ar garso priemonėmis viešai skleidžiama politinė reklama. Išorine politine reklama taip pat laikoma politinė reklama, skelbiama viešose vietose, pastatuose, transporto priemonėse.

6. Draudžiama įrengti ir skleisti išorinę politinę reklamą:

1) ant statinių, kuriuose veikia valstybės valdžios, teisėsaugos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos;

2) valstybės ar savivaldybių įmonėms priklausančiose viešojo transporto priemonėse ir ant jų, išskyrus atvejus, kai reklamos plotai ar vaizdo transliavimo įrenginiai priklauso ar yra perduoti naudotis tretiesiems asmenims, kuriems valstybės ar savivaldybių įmonės negali daryti tiesioginio ar netiesioginio lemiamo poveikio;

3) automobilių keliuose ir jų sanitarinės apsaugos zonose, taip pat gatvėse ir prie jų, jeigu ji gali užstoti technines eismo reguliavimo priemones, kelio ženklus, pabloginti matomumą, akinti eismo dalyvius, atitraukti jų dėmesį ir taip kelti pavojų eismo dalyviams; taip pat draudžiama naudoti reklamą, imituojančią kelio ženklus;

4) ant skulptūrų ir paminklų;

5) 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa;

6) neturint žemės, statinių ar kitų objektų, ant kurių ar kuriuose ji įrengiama, savininko sutikimo.

7. Išorinė politinė reklama saugomose teritorijose ir nekilnojamosiose kultūros vertybėse, taip pat jų teritorijose leidžiama tik suderinus su valstybės įstaiga, atsakinga už kultūros vertybių apsaugą, ir saugomos teritorijos steigėjo įgaliota įstaiga.

8. Pareiga pašalinti išorinę politinę reklamą tenka išorinę politinę reklamą paskelbusiam asmeniui.

9. Asmenys, pažeidę šiame straipsnyje nustatytus išorinės politinės reklamos įrengimo ir skleidimo tvarkos reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

10. Visus ginčus dėl referendumo agitacijos sprendžia Vyriausioji rinkimų komisija, vadovaudamasi šiuo įstatymu.

20 straipsnis. Viešumas rengiant ir vykdam referendumą

1. Referendumo komisijos, nurodytos šio įstatymo 21 straipsnyje, referendumą rengia ir vykdo viešai. Jos informuoja piliečius apie savo darbą, savivaldybių ir apylinkių referendumo komisijų sudarymą ir sudėtį, buvimo vietą ir darbo laiką.

2. Apie referendumo komisijos posėdžius visuomenei ir referendumo komisijos nariams pranešama Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytomis elektroninių ryšių priemonėmis ne vėliau kaip likus 24 valandoms iki posėdžio pradžios.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

3. Vyriausioji rinkimų komisija savo interneto svetainėje praneša visuomenės informavimo priemonėmis apie savo posėdžius, kuriuose sprendžiami klausimai: dėl grupės įregistravimo ir nustatymo, ar grupės pateikti piliečių parašai atitinka šio įstatymo reikalavimus; dėl savivaldybių referendumo komisijų sudarymo ir sudėties keitimo; dėl burtais priimamų sprendimų; dėl referendumo rezultatų, galutinių referendumo rezultatų nustatymo; taip pat praneša apie posėdžius, kuriuose nagrinėjami ginčai dėl referendumo agitacijos ir šio įstatymo pažeidimų. Be to, savo interneto svetainėje Vyriausioji rinkimų komisija skelbia referendumo organizavimo ir vykdymo metu priimtus sprendimus ir išankstinius balsavimo referendume rezultatus. Išankstiniai balsavimo referendume rezultatai Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje paskelbiami, kai tik yra gauti Vyriausiojoje rinkimų komisijoje.

4. Vyriausiosios rinkimų komisijos ir savivaldybių referendumo komisijų posėdžiai ir balsavimai, taip pat apylinkių referendumo komisijų veikla balsavimo referendume metu ir skaičiuojant balsus yra vieši. Juos gali stebėti grupės nariai, jos atstovai ir stebėtojai, politinių partijų atstovai ir stebėtojai, pateikę nustatytos formos pažymėjimus, visuomenės informavimo priemonių atstovai, pateikę tarnybinius ar darbo pažymėjimus.

5. Posėdžių salėje esantys asmenys iš savo vietų gali stenografuoti ar užrašyti posėdį, fotografuoti ar filmuoti, daryti garso ir vaizdo įrašus. Fotografuoti ar filmuoti, daryti vaizdo įrašus, kai dėl to reikia vaikščioti po patalpą ar naudoti specialią apšvietimo techniką, taip pat tiesiogiai transliuoti posėdžius per radiją ar televiziją galima tik leidus komisijos pirmininkui.

6. Vyriausioji rinkimų komisija ir referendumo komisijos negali rengti uždarų posėdžių. Vyriausioji rinkimų komisija gali uždrausti pašaliniams įeiti į referendumo komisijas aptarnaujančių darbuotojų darbo, dokumentų saugojimo patalpas, jeigu būtina užtikrinti netrikdomą šių darbuotojų darbą, apsaugoti referendumo dokumentus.

7. Kai yra pagrindas manyti, kad komisijos posėdžio metu gali kilti grėsmė posėdžio dalyvių saugumui, komisijos pirmininkas gali pavesti policijai tikrinti į posėdžių salę asmenų dokumentus, daiktus ar atlikti asmens apžiūrą.

8. Komisija gali pašalinti iš posėdžių salės asmenis, kliudančius jai normaliai dirbti.

9. Viešosios informacijos rengėjai, platintojai visuomenės informavimo priemonėse informuoja apie referendumo rengimą ir vykdymą. Žurnalistai turi teisę nekliudomai dalyvauti visuose renginiuose, kuriuos organizuoja referendumo komisijos, taip pat gauti informaciją apie referendumo rengimą ir vykdymą.

TREČIASIS SKIRSNIS

PASIRENGIMAS REFERENDUMUI

21 straipsnis. Referendumo komisijos

1. Referendumą Lietuvos Respublikoje organizuoja ir vykdo:

- 1) Vyriausioji rinkimų komisija;
- 2) savivaldybių referendumo komisijos;
- 3) apylinkių referendumo komisijos.

2. Į referendumo komisiją gali būti siūlomas nepriekaištingos reputacijos pilietis, kuris turi teisę būti renkamas Seimo nariu (neatsižvelgiant į kandidatui į Seimo narius nustatytą jauniausią amžių, bet referendumo dieną ne jaunesnis kaip 18 metų) ir nebuvo per paskutinius trejus Seimo, Respublikos Prezidento, Europos Parlamento, savivaldybių tarybų rinkimus arba referendumą atleistas iš rinkimų arba referendumo komisijos už Seimo, Respublikos Prezidento, Savivaldybių tarybų rinkimų ir Rinkimų į Europos Parlamentą įstatymų ar šio įstatymo pažeidimą.

3. Asmuo nelaikomas nepriekaištingos reputacijos, jeigu jis:

1) įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pripažintas padaręs nusikalstamą veiką ir turi neišnykusį ar nepanaikintą teistumą;

2) atleistas iš skiriamų arba renkamų pareigų dėl priesaikos ar pasižadėjimo sulaužymo, pareigūno vardo pažeminimo ir nuo atleidimo iš pareigų dienos arba sprendimo panaikinti mandatą įsigaliojimo dienos nepraėjo treji metai;

3) atleistas iš darbo, pareigų ar praradęs teisę verstis tam tikra veikla už neatitiktį įstatymuose keliamiems nepriekaištingos reputacijos reikalavimams ir teisės aktuose nustatytų etikos normų pažeidimą ir nuo atleidimo iš darbo, pareigų ar teisės verstis tam tikra veikla praradimo dienos nepraėjo treji metai;

4) yra įstatymų nustatyta tvarka uždraustos organizacijos narys.

4. Referendumo komisijų nariams ir pirmininkams Vyriausioji rinkimų komisija jos nustatyta tvarka organizuoja mokymus.

22 straipsnis. Vyriausiosios rinkimų komisijos įgaliojimai organizuojant ir vykdant referendumą

1. Vyriausioji rinkimų komisija:

- 1) registruoja grupę;
- 2) išduoda grupei piliečių parašų rinkimų lapus;
- 3) tikrina ir nustato, ar yra tinkamai surinktų 300 tūkstančių piliečių parašų;
- 4) sudaro savivaldybių referendumo komisijas;
- 5) nustato referendumo biuletenių, kitų referendume naudojamų dokumentų, paketų, antspaudų pavyzdžius ir formas, jų užpildymo pavyzdžius, taip pat referendumo biuletenių antspaudavimo tvarką;
- 6) tvarko referendumui skirtas valstybės lėšas;
- 7) prižiūri, kaip vykdomas šis įstatymas;
- 8) pagal grupės, politinių partijų teikimą registruoja jų atstovus ir stebėtojus ir išduoda jiems pažymėjimus;
- 9) nagrinėja skundus ir priima sprendimus dėl savivaldybių referendumo komisijų, apylinkių referendumo komisijų sprendimų;
- 10) nustato ir skelbia galutinius referendumo rezultatus;
- 11) vykdo kitus šiame įstatyme numatytus įgaliojimus.

2. Jeigu tą pačią dieną kartu vyksta Seimo arba Respublikos Prezidento, arba savivaldybių tarybų rinkimai, arba rinkimai į Europos Parlamentą ir referendumas, apylinkių rinkimų ir referendumo komisijos sudaromos tos pačios. Vyriausioji rinkimų komisija atskiroje rinkimų, referendumo teritorijoje sudaro vieną – savivaldybės, apygardos rinkimų arba referendumo – komisiją ir nustato jos funkcijas organizuojant ir vykdant rinkimus ar referendumą.

23 straipsnis. Savivaldybių referendumo komisijų sudarymas

1. Savivaldybių referendumo komisijas referendumui organizuoti ir vykdyti savivaldybės teritorijoje referendumo laikotarpiui sudaro Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip likus 60 dienų iki balsavimo referendume dienos.

2. Savivaldybių referendumo komisijos sudaromos iš:

- 1) Lietuvos Respublikos teisingumo ministro pasiūlyto aukštąjį teisinį išsilavinimą turinčio asmens, kuris gyvena ar dirba šios savivaldybės teritorijoje;
- 2) Lietuvos teisininkų draugijos pasiūlyto aukštąjį teisinį išsilavinimą turinčio asmens, kuris gyvena ar dirba šios savivaldybės teritorijoje;

3) savivaldybės administracijos direktoriaus pasiūlyto šios savivaldybės administracijoje dirbančio karjeros valstybės tarnautojo;

4) politinių partijų, kurios gavo Seimo narių mandatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje, pasiūlytų asmenų.

3. Teisingumo ministras, Lietuvos teisininkų draugija ir savivaldybės administracijos direktorius gali siūlyti ir daugiau kandidatūrų.

4. Politinės partijos, kurios gavo Seimo narių mandatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal iškeltų kandidatų sąrašą (jungtinį sąrašą), nuo vieno šio daugiamandatėje rinkimų apygardoje iškeltų kandidatų sąrašo (jungtinio sąrašo) turi teisę pasiūlyti į savivaldybių referendumo komisijas po du savo atstovus. Jeigu politinių partijų pasiūlyti atstovai atitinka šio įstatymo reikalavimus, Vyriausioji rinkimų komisija jų kandidatūrų atmesti negali. Jeigu kandidatūrų nebuvo pasiūlyta, Vyriausioji rinkimų komisija vietoj jų gali papildomai skirti savivaldybės referendumo komisijos nariais asmenis, pasiūlytus teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos arba savivaldybės administracijos direktoriaus.

5. Visais atvejais ne mažiau kaip trys savivaldybės referendumo komisijos nariai turi būti asmenys, paskirti į savivaldybės referendumo komisiją iš teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos ir savivaldybės administracijos direktoriaus pasiūlytų asmenų. Jeigu šių asmenų yra mažiau, savivaldybės referendumo komisija didinama įtraukiant narių iš teisingumo ministro, Lietuvos teisininkų draugijos arba savivaldybės administracijos direktoriaus pasiūlytų asmenų. Bet kuriuo atveju savivaldybės referendumo komisija negali būti sudaryta tik iš vienai partijai priklausančių asmenų.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

6. Jeigu šio straipsnio 2 dalyje nurodyti subjektai nepasiūlė kandidatūrų į savivaldybės referendumo komisijos narius arba kandidatūros buvo pasiūlytos pasibaigus šio straipsnio 1 dalyje nustatytam terminui, arba savivaldybės referendumo komisijoje liko laisva vieta, trūkstantis šios komisijos narius Vyriausioji rinkimų komisija skiria iš Seimo rinkimų įstatyme nurodyto rinkimų ir referendumo komisijų narių rezervo.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

7. Savivaldybės referendumo komisijos pirmininką iš komisijos narių skiria Vyriausioji rinkimų komisija.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

8. Savivaldybės referendumo komisija pirmame posėdyje išsirenka komisijos pirmininko pavaduotoją ir sekretorių.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

24 straipsnis. Savivaldybės referendumo komisijos įgaliojimai

Savivaldybės referendumo komisija:

- 1) sudaro apylinkių referendumo komisijas;
- 2) informuoja savivaldybės teritorijoje gyvenančius rinkėjus apie referendumo apylinkių ribas, jų buveines, darbo laiką ir balsavimo patalpas;
- 3) prižiūri, kaip savivaldybės teritorijoje įgyvendinamas šis įstatymas;
- 4) paskirsto referendumui skirtas lėšas apylinkių referendumo komisijoms, kontroliuoja šių lėšų naudojimą ir už referendumui panaudotas lėšas atsiskaito Vyriausiajai rinkimų komisijai;
- 5) pagal grupės, politinių partijų teikimus registruoja jų atstovus ir referendumo stebėtojus, išduoda jiems pažymėjimus;
- 6) sudaro savivaldybės teritorijoje esančių sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ir globos įstaigų, karinių vienetų, policijos areštinių, tardymo izoliatorių ir bausmių vykdymo įstaigų sąrašą, pasirūpina, kad juose būtų organizuotas balsavimas specialiuose balsavimo punktuose, taip pat organizuoja balsavimą iš anksto;
- 7) surašo savivaldybės balsų skaičiavimo protokolą;
- 8) svarsto skundus dėl apylinkių referendumo komisijų sprendimų ir veiksmų, priima dėl jų sprendimus;
- 9) referendumo agitacijos kampanijos laikotarpiu atlieka politinės reklamos stebėseną savivaldybės teritorijoje ir stebėsenos duomenis teikia Vyriausiajai rinkimų komisijai šios nustatyta tvarka;
- 10) vykdo kitus šiame įstatyme nustatytus įgaliojimus.

25 straipsnis. Referendumo apylinkės

1. Atsižvelgiant į patogumą piliečiams atvykti į balsavimo patalpas ir piliečių skaičių, savivaldybių teritorijos dalijamos į rinkimų apylinkes, o šios organizuojant ir vykdant referendumą tampa referendumo apylinkėmis.
2. Savivaldybės teritorijos suskirstymą, kuris yra pastovus organizuojant ir vykdant referendumus, į referendumo apylinkes prireikęs savivaldybės administracijos direktoriaus teikimu keičia Vyriausioji rinkimų komisija. Patvirtintų referendumo apylinkių sąrašą, jo pakeitimus Vyriausioji rinkimų komisija skelbia savo interneto svetainėje.
3. Referendumo apylinkės teritorijoje turi gyventi ne daugiau kaip 5 tūkstančiai rinkimų teisę turinčių piliečių.

4. Referendumo apylinkės ribos, balsavimo patalpos adresas keičiami prareikusi, bet ne vėliau kaip likus 100 dienų iki referendumo dienos. Savivaldybės administracijos direktoriaus teikime tvirtinti savivaldybės teritorijos suskirstymą į referendumo apylinkes nurodoma siūlomas apylinkės pavadinimas, referendumo apylinkę sudarantys adresai, piliečių skaičius referendumo apylinkėje, balsavimo patalpos adresas ir telefono numeris. Teikime keisti savivaldybės teritorijos suskirstymą į referendumo apylinkes nurodomi siūlomi pakeitimai. Šie pakeitimai turi būti pateikti Vyriausiajai rinkimų komisijai ne vėliau kaip likus 110 dienų iki referendumo dienos. Jeigu anksčiau nustatytoje balsavimo patalpose negalima surengti balsavimo, Vyriausioji rinkimų komisija savivaldybės referendumo komisijos teikimu gali pakeisti apylinkės balsavimo patalpos adresą iki balsavimo referendume dienos likus ir trumpesniajam terminui, negu nustatyta šiame straipsnyje.

26 straipsnis. Apylinkių referendumo komisijų sudarymas

1. Ne vėliau kaip likus 48 dienoms iki referendumo dienos savivaldybės referendumo komisija nustato kiekvienos apylinkės referendumo komisijos narių skaičių. Jis turi būti kartotinis politinių partijų (jų koalicijų), turinčių teisę siūlyti kandidatūras į apylinkių referendumo komisijas, skaičiui. Apylinkės referendumo komisijoje turi būti mažiausiai 5 nariai.

2. Po vienodą skaičių kandidatūrų į apylinkės referendumo komisiją turi teisę siūlyti:

1) politinė partija ar politinių partijų koalicija, per paskutinius Seimo rinkimus gavusi Seimo narių mandatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje. Jeigu politinė partija Seimo narių mandatų gavo būdama koalicijoje, tai kandidatūras ji gali siūlyti kartu su koalicijoje dalyvavusiomis politinėmis partijomis;

2) politinė partija ar politinių partijų koalicija, per paskutinius savivaldybės, kurios teritorijoje yra referendumo apylinkė, tarybos rinkimus gavusi šios savivaldybės tarybos narių mandatų pagal iškeltų kandidatų sąrašą (jungtinį sąrašą). Jeigu partija savivaldybės tarybos narių mandatų gavo būdama koalicijoje, kandidatūras ji gali siūlyti kartu su koalicijoje dalyvavusiomis politinėmis partijomis.

3. Jeigu politinė partija gali siūlyti kandidatūras į apylinkės referendumo komisiją ir pagal Seimo, ir pagal savivaldybių tarybų rinkimų rezultatus, tai ji kandidatūras siūlo tik pagal vieną iš šių rinkimų rezultatus pasirinktinai. Jeigu viena iš politinių partijų, dalyvavusių rinkimuose būdama koalicijoje, kandidatūrų į apylinkės referendumo komisiją nepasiūlo arba atsisako jas siūlyti, arba pasirenka jas siūlyti pagal kitų rinkimų, negu dalyvavo būdama koalicijoje, rezultatus, kitos šioje koalicijoje dalyvavusios partijos turi teisę kandidatūras siūlyti jai nedalyvaujant.

4. Politinės partijos kandidatūrų į apylinkių referendumo komisijų narius sąrašą savivaldybės referendumo komisijai pateikia ne vėliau kaip likus 41 dienai iki referendumo dienos.

5. Apylinkių referendumo komisijas referendumo laikotarpiui sudaro savivaldybių referendumo komisijos ne vėliau kaip likus 38 dienoms iki referendumo dienos. Jeigu politinės partijos siūloma kandidatūra atitinka šio įstatymo reikalavimus, savivaldybės referendumo komisija negali jos atmesti.

6. Jeigu kandidatūrų nebuvo pasiūlyta arba pasiūlytos kandidatūros neatitinka šio įstatymo reikalavimų, arba jos buvo pasiūlytos pasibaigus nustatytam terminui, arba apylinkės referendumo komisijoje atsirado laisva vieta ir nauja kandidatūra nesiūloma, savivaldybės referendumo komisija trūkstamus apylinkės referendumo komisijos narius Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka gali paskirti iš Seimo rinkimų įstatyme nurodyto rinkimų ir referendumo komisijų narių rezervo. Jeigu šiame rezerve nėra asmenų, kurie gali būti skiriami konkrečios apylinkės referendumo komisijos nariais, trūkstamas kandidatūras į apylinkės referendumo komisijos narius turi pasiūlyti savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės referendumo komisija gali sumažinti anksčiau nustatytą apylinkės referendumo komisijos narių skaičių, bet sumažintas jis negali būti mažesnis už šio straipsnio 1 dalyje nustatytą mažiausią apylinkės referendumo komisijos narių skaičių. Visais atvejais apylinkės referendumo komisija negali būti sudaryta tik iš vienai partijai priklausančių asmenų.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

7. Apylinkių referendumo komisijų pirmininkus iš komisijos narių skiria savivaldybių referendumo komisijos.

8. Apylinkės referendumo komisija pirmame posėdyje išsirenka komisijos pirmininko pavaduotoją ir sekretorių.

27 straipsnis. Apylinkės referendumo komisijos įgaliojimai

Apylinkės referendumo komisija:

1) iš savivaldybės referendumo komisijos gauna apylinkės rinkėjų sąrašus, sudaro sąlygas su jais susipažinti piliečiams, grupės atstovams, politinių partijų atstovams, įteikia ar kitaip perduoda piliečiams rinkėjų korteles, praneša savivaldybės referendumo komisijai apie apylinkės rinkėjų sąrašė aptiktus netikslumus;

2) nagrinėja skundus dėl rinkėjų sąrašė padarytų klaidų;

3) Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka organizuoja balsavimą specialiuose balsavimo punktuose visose referendumo apylinkės teritorijoje esančiose sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ir globos įstaigose, kariniuose vienetuose, policijos

areštinėse, tardymo izoliatoriuose ir bausmių vykdymo įstaigose, taip pat organizuoja piliečių balsavimą namuose;

4) kartu su savivaldybės administracijos atstovu pasirūpina, kad pagal šio įstatymo reikalavimus laiku būtų parengtos balsavimo patalpos, slapto balsavimo kabinos ir balsadėžės;

5) referendumo dieną organizuoja balsavimą referendumo apylinkėje;

6) suskaičiuoja balsus, surašo referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą;

7) svarsto savo apylinkės piliečių ir referendumo stebėtojų skundus dėl referendumo rengimo, balsavimo organizavimo, balsų skaičiavimo, balsų skaičiavimo protokolų surašymo ir dėl to priima sprendimus;

8) vykdo kitus šio įstatymo nustatytus įgaliojimus.

28 straipsnis. Referendumo komisijų narių rašytiniai pasižadėjimai

1. Referendumo komisijos pirmininkas, referendumo komisijos nariai pareigas referendumo komisijoje pradeda eiti davę rašytinį pasižadėjimą.

2. Savivaldybių ir apylinkių referendumo komisijų pirmininkų, šių komisijų narių rašytinio pasižadėjimo davimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Nustatomas šis referendumo komisijos pirmininko, referendumo komisijos nario rašytinio pasižadėjimo tekstas:

„Aš, referendumo komisijos narys, pirmininkas (vardas, pavardė), pasižadu būti ištikimas Lietuvos Respublikai, laikytis jos Konstitucijos ir įstatymų, sąžiningai ir garbingai atlikti savo pareigas referendumo komisijoje ir susilaikyti nuo poelgių, pažeidžiančių įstatymus ir žmogaus teises.

Tepadeda man Dievas.“

3. Pasižadėti galima ir be paskutiniojo sakinio. Davęs pasižadėjimą asmuo po pasižadėjimo tekstu pasirašo. Pasižadėjimas galioja visą paskyrimo dirbti referendumo komisijoje laikotarpį.

4. Referendumo komisijų pirmininkų, narių pasirašytus pasižadėjimus saugo juos paskyrusios komisijos.

5. Referendumo komisija, skirdama komisijos narį, nustato laiką, kada jis privalo duoti rašytinį pasižadėjimą. Asmuo, nedavęs rašytinio pasižadėjimo daugiau kaip 15 dienų nuo paskyrimo ar davęs rašytinį pasižadėjimą su išlyga, netenka pareigų referendumo komisijoje.

29 straipsnis. Referendumo komisijų darbo organizavimas

1. Referendumo komisijų posėdžiai yra teisėti, jeigu juose dalyvauja ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių.

2. Referendumo komisijos sprendimai priimami atviru balsavimu posėdyje dalyvaujančių komisijos narių balsų dauguma. Balsams pasidalijus po lygiai, lemia komisijos pirmininko balsas. Komisijos nariai, nesutinkantys su sprendimu, turi teisę raštu pareikšti atskirąją nuomonę. Atskiroji nuomonė pridedama prie referendumo komisijos posėdžio protokolo ir yra neatsiejama jo dalis.

3. Pasibaigus referendumui, savivaldybių ir apylinkių referendumo komisijų narių, komisijų pirmininkų įgaliojimai nutraukiami. Sprendimą nutraukti įgaliojimus priima referendumo komisijos narius ir pirmininką paskyrusi komisija, kai referendumo komisija ir jos pirmininkas yra atlikę visus pagal šį įstatymą pavestus darbus.

4. Referendumo komisijos nariui ar pirmininkui, davusiam rašytinį pasižadėjimą, draudžiama bet kokia referendumo agitacija ar kiti bandymai paveikti piliečių valią. Asmuo, pažeidęs šį reikalavimą ar referendumo komisijos nario rašytinį pasižadėjimą, turi būti atleistas iš referendumo komisijos ir atsako įstatymų nustatyta tvarka.

30 straipsnis. Skundai dėl referendumo komisijų sprendimų, kurie buvo priimti iki balsavimo pabaigos

1. Grupės nariai, politinės partijos, taip pat jų atstovai ir stebėtojai referendumo komisijų sprendimus, kurie buvo priimti iki balsavimo pabaigos, gali apskųsti:

- 1) apylinkių referendumo komisijų – savivaldybių referendumo komisijai;
- 2) savivaldybių referendumo komisijų – Vyriausiajai rinkimų komisijai;
- 3) Vyriausiosios rinkimų komisijos – Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

2. Vyriausioji rinkimų komisija skundus turi išnagrinėti iki referendumo rezultatų tvirtinimo. Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimai, priimti nagrinėjant skundus, ar kita jos veika per 5 dienas po sprendimo priėmimo ar nuo laiko, kai turėjo būti priimtas sprendimas, bet ne vėliau kaip iki balsavimo referendume pabaigos, gali būti apskųsti Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui. Skundas turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 48 valandas nuo jo padavimo. Į šį terminą įskaitomos ir ne darbo dienos. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas įsiteisėja nuo paskelbimo.

3. Skundai, paduoti nesilaikant šiame straipsnyje nustatytos tvarkos, nenagrinėjami ir persiunčiami tai referendumo komisijai, kuri privalo juos nagrinėti. Apylinkės referendumo komisija, savivaldybės referendumo komisija negali persiųsti Vyriausiajai rinkimų komisijai nagrinėti jų kompetencijai priklausančių nagrinėti ir neišnagrinėtų skundų.

4. Vyriausiosios rinkimų komisijos veika vykdamas šio įstatymo antrojo skirsnio nuostatas skundžiama Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui šiame straipsnyje nustatyta tvarka. Šiems skundams nagrinėti taikomi šio straipsnio 2 dalyje nustatyti terminai.

31 straipsnis. Referendumo komisijos, kai vienu metu skelbiami ir vykdomi du ar keli referendumai

Kai vienu metu rengiami ir vykdomi du ar keli referendumai, šio įstatymo nustatyta tvarka sudarytos referendumo komisijos yra bendros visiems šiems referendumams.

32 straipsnis. Parama referendumo komisijoms

1. Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, pareigūnai ir tarnautojai, įmonės, jų darbuotojai privalo padėti referendumo komisijoms vykdyti įgaliojimus, teikti joms reikalingą informaciją.

2. Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, pareigūnai ir tarnautojai, įmonės, jų darbuotojai ne vėliau kaip per 3 dienas privalo apsvarstyti referendumo komisijų pateiktus prašymus ir pateikti referendumo komisijoms motyvuotus atsakymus.

3. Referendumo komisijos pirmininkas turi teisę sudaryti darbo sutartis su darbuotojais, reikalingais pagalbiniais referendumo organizavimo darbams atlikti. Šias darbo sutartis referendumo komisijos pirmininkas sudaro Vyriausiosios rinkimų komisijos vardu pagal įgaliojimą. Šių darbuotojų darbo užmokestis nustatomas terminuotoje darbo sutartyje pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatyme nustatytus darbo apmokėjimo dydžius.

4. Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos ir įmonės privalo suteikti referendumo komisijoms tinkamas patalpas bei įrangą referendumui rengti ir vykdyti. Savivaldybės administracija ne vėliau kaip per 20 dienų nuo referendumo paskelbimo dienos, atsižvelgdama į neįgaliesiems pritaikytų balsavimo patalpų poreikį konkrečioje referendumo apylinkėje, privalo įvertinti, ar referendumui suteikiamos balsavimo patalpos tinkamos ir pritaikytos neįgaliųjų bei senyvo amžiaus rinkėjų poreikiams. Savivaldybės administracija, nustačiusi, kad balsavimo patalpos nėra tinkamos, privalo jas pritaikyti arba išnuomoti pritaikytas. Likus ne daugiau kaip 2 mėnesiams iki referendumo, referendumo komisijos kartu su savivaldybės administracija atlieka pakartotinį balsavimo patalpų tinkamumo įvertinimą. Balsavimo patalpų tinkamumui įvertinti gali būti pasitelkiamos nevyriausybinės organizacijos. Balsavimo patalpų tinkamumas vertinamas ir nevyriausybinės organizacijos tam pasitelkiamos Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.

5. Vyriausioji rinkimų komisija savivaldybių referendumo komisijoms skirtas valstybės biudžeto lėšas referendumui organizuoti perveda į kiekvienai savivaldybės referendumo komisijai atidarytą Vyriausiosios rinkimų komisijos banko sąskaitą.

6. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas su savivaldybės referendumo komisijos pirmininku pasirašo valstybės biudžeto lėšų referendumui organizuoti naudojimo sutartį, kurioje nurodoma:

- 1) savivaldybės referendumo komisijai pervedamų valstybės biudžeto lėšų suma ir Vyriausiosios rinkimų komisijos programa, pagal kurią skiriamos lėšos;
- 2) valstybės biudžeto lėšų naudojimo tikslinė paskirtis;
- 3) planuojamas detalus biudžeto lėšų paskirstymas pagal išlaidų ekonominę paskirtį ir išlaidų darbo užmokesčiui skaičiavimas (pridedama prie sutarties);
- 4) atsiskaitymo Vyriausiajai rinkimų komisijai už valstybės biudžeto lėšų panaudojimą (nurodant išlaidų ekonominę paskirtį) ir lėšų panaudojimą pagrindžiančių buhalterinės apskaitos dokumentų pateikimo tvarka;
- 5) kitos nuostatos, padedančios Vyriausiajai rinkimų komisijai užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą.

7. Vyriausioji rinkimų komisija valstybės biudžeto lėšas referendumui organizuoti perveda į šio straipsnio 5 dalyje nurodytas sąskaitas pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos patvirtintas savivaldybių referendumo komisijų sąmatas.

8. Savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas kontroliuoja, kaip naudojamos savivaldybės referendumo komisijai skirtos valstybės biudžeto lėšos referendumui organizuoti, ir už jų panaudojimą atsiskaito Vyriausiajai rinkimų komisijai.

9. Vyriausioji rinkimų komisija patikrina savivaldybės referendumo komisijos pirmininko pateiktą valstybės biudžeto lėšų referendumui organizuoti panaudojimo ataskaitą ir šias išlaidas pagrindžiančius dokumentus. Nustačiusi finansavimo, lėšų panaudojimo ar apskaitos pažeidimus, Vyriausioji rinkimų komisija inicijuoja visos žalos išieškojimą iš kaltų asmenų.

10. Už žalą, atsiradusią valstybės biudžeto lėšų referendumui organizuoti naudojimo sutarties galiojimo laikotarpiu, savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas atsako ir pasibaigus šiai sutarčiai.

33 straipsnis. Referendumo komisijų narių darbo apmokėjimas

1. Už darbo dieną referendumo komisijose nustatomas atlyginimas pagal šiuos tarifus:

- 1) savivaldybių referendumo komisijų pirmininkams – 0,62 Lietuvos Respublikos Seimo patvirtinto atitinkamų metų pareiginės algos bazinio dydžio, kuris taikomas apskaičiuojant valstybės politikų, teisėjų, valstybės pareigūnų, valstybės tarnautojų, valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų pareigines algas (toliau – pareiginės algos bazinis dydis);

2) savivaldybių referendumo komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir komisijų nariams – 0,5 pareiginės algos bazinio dydžio;

3) apylinkių referendumo komisijų pirmininkams – 0,5 pareiginės algos bazinio dydžio;

4) apylinkių referendumo komisijų pirmininkų pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir komisijų nariams – 0,4 pareiginės algos bazinio dydžio.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Referendumo komisijų pirmininkams, pirmininko pavaduotojams, komisijų sekretoriams ir nariams už darbą referendumo komisijose apmokama pagal darbo laiko apskaitos žiniaraščių duomenis neviršijant atitinkamai referendumo komisijai numatytų asignavimų darbo užmokesčiui. Darbo laiko apskaitos žiniaraščių referendumo komisijose pildymo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Už darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose pateiktų duomenų teisingumą atsako referendumo komisijos pirmininkas. Darbui referendumo komisijose netaikomi Lietuvos Respublikos darbo kodekse nustatyti darbo laiko apribojimai.

3. Referendumo komisijų nariai, pirmininkai, pirmininko pavaduotojai ir komisijų sekretoriai už labai gerą darbą referendumo komisijoje gali būti skatinami vienkartinė pinigine išmoka. Ši išmoka negali būti didesnė kaip 100 procentų per visą darbo referendumo komisijoje laikotarpį gautų mėnesinių atlyginimų vidurkio, neviršijant atitinkamos komisijos išlaidų sąmatoje skatinimui numatytų lėšų. Vienkartinės piniginės išmokos dydis nustatomas atsižvelgiant į atlikto darbo mastą, kokybę ir sudėtingumą.

4. Sprendimą dėl savivaldybių referendumo komisijų pirmininkų skatinimo priima Vyriausioji rinkimų komisija, atsižvelgdama į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant referendumą ir atsiskaitymą už referendumo komisijoms skirtų lėšų panaudojimą. Savivaldybių referendumo komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai vienkartinė pinigine išmoka skatinami Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu, gavus savivaldybės referendumo komisijos pirmininko teikimą.

5. Sprendimus dėl apylinkių referendumo komisijų pirmininkų skatinimo priima savivaldybių referendumo komisijos, atsižvelgdamos į jų atliktą darbą organizuojant ir vykdant referendumą. Apylinkių referendumo komisijų pirmininkų pavaduotojai, komisijų nariai ir komisijų sekretoriai vienkartinė pinigine išmoka skatinami atitinkamos savivaldybės referendumo komisijos sprendimu, gavus apylinkės referendumo komisijos pirmininko teikimą.

34 straipsnis. Referendumo komisijų sudėties keitimas

1. Referendumo komisijos pirmininką ar komisijos narį iš šių pareigų gali atleisti šios komisijos sudėtį patvirtinusi referendumo komisija arba Vyriausioji rinkimų komisija.

2. Vyriausioji rinkimų komisija ar savivaldybės referendumo komisija gali svarstyti tik motyvuotą politinės partijos ar partijų koalicijos siūlymą atšaukti jos pačios pasiūlytą referendumo komisijos narį.

3. Prireikus naujas referendumo komisijos pirmininkas ar komisijos narys gali būti skiriamas šio įstatymo nustatyta tvarka ir praėjus šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalyje bei 26 straipsnio 5 dalyje nustatytiems terminams.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

RINKĖJŲ SĄRAŠAI IR REFERENDUMO DOKUMENTAI

35 straipsnis. Piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašai

1. Piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, sąrašai yra vadinami rinkėjų sąrašais. Referendumui organizuoti ir vykdyti sudaromi šie rinkėjų sąrašai:

- 1) Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašas;
- 2) savivaldybių rinkėjų sąrašai;
- 3) referendumo apylinkių rinkėjų sąrašai.

2. Rinkėjų sąrašai sudaromi išankstiniai ir galutiniai. Šie sąrašai naudojami tik referendumui organizuoti ir vykdyti.

3. Rinkėjų sąrašų sudarymo tvarka turi būti tokia, kad kiekvienas rinkimų teisę turintis pilietis būtų į juos įrašytas. Niekas negali būti įrašytas į rinkėjų sąrašą kelis kartus.

4. Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą ir savivaldybių rinkėjų sąrašus elektroninių ryšių priemonėmis sudaro ir tvarko Vyriausioji rinkimų komisija kartu su Lietuvos Respublikos gyventojų registro tvarkytoju. Referendume apylinkių rinkėjų sąrašai yra spausdinami. Rinkėjų sąrašų sudarymo tvarką, formą, sudarymo būdą ir jų naudojimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Sudarant rinkėjų sąrašus, naudojami šie asmens duomenys:

1) Lietuvos Respublikos rinkėjų sąraše: vardas, pavardė, asmens kodas, gimimo data, pilietybę patvirtinančio asmens dokumento numeris, gyvenamosios vietos adresas ir adreso įrašymo į Gyventojų registrą pagrindas;

2) savivaldybės rinkėjų sąraše: vardas, pavardė, asmens kodas, gimimo data, gyvenamosios vietos adresas ir adreso įrašymo į Gyventojų registrą pagrindas;

3) referendumo apylinkės rinkėjų sąraše: vardas, pavardė ir gyvenamosios vietos adresas (nurodomas tik referendumo apylinkės rinkėjų sąrašo priede).

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

5. Netenka galios 2020-02-01.

Straipsnio dalies pakeitimai:

36 straipsnis. Piliečių įrašymo į Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą bendra tvarka

1. Į Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą įrašomi visi teisę dalyvauti referendume turintys piliečiai pagal pilietybę patvirtinančio dokumento (paso arba asmens tapatybės kortelės) duomenis ir Gyventojų registro duomenis.

2. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, išduodančios Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančius dokumentus, tvarkančios piliečių gyvenamosios vietos deklaravimo duomenis, registruojančios piliečių mirtį ir Lietuvos Respublikos pilietybės netekimą, taip pat yra atsakingos, kad Gyventojų registras laiku ir tinkamai būtų keičiamas ir tikslinamas. Pagal Gyventojų registro duomenis sudaryti rinkėjų sąrašai yra išankstiniai.

3. Rinkėjų sąrašų sudarymą, tikslinimą ir tvarkymą organizuoja Vyriausioji rinkimų komisija, remdamasi valstybės, savivaldybių institucijų ir savivaldybių referendumo komisijų teikiama informacija.

4. Iš Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašo turi būti išbraukiamas:

- 1) miręs pilietis;
- 2) asmuo, netekęs Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 3) pilietis, kuriam įsiteisėjo teismo sprendimas pripažinti jį neveiksniu.

5. Likus ne daugiau kaip 7 dienoms iki referendumo dienos, išankstiniai rinkėjų sąrašai su juose padarytais ir Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka pripažintais pakeitimais patvirtinami kaip galutiniai rinkėjų sąrašai. Galutiniai rinkėjų sąrašai gali būti keičiami tik Vyriausiosios rinkimų komisijos sutikimu. Elektroninis Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašas pasibaigus referendumui yra saugomas ir naudojamas Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytais terminais ir tvarka.

37 straipsnis. Savivaldybių rinkėjų sąrašai

Savivaldybės rinkėjų sąrašą elektroninėse informacijos laikmenose pagal Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą ir jame nurodytą piliečio gyvenamąją vietą (paskutinę žinomą piliečio gyvenamąją vietą) sudaro Vyriausioji rinkimų komisija ir ne vėliau kaip likus 29 dienoms iki referendumo dienos perduoda savivaldybės referendumo komisijai. Kartu sudaromi užsienyje gyvenančių rinkėjų sąrašai ir perduodami Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms. Be to, sudaromi piliečių, kurių gyvenamosios vietos tikslus adresus nežinomas, sąrašai.

38 straipsnis. Referendumo apylinkių rinkėjų sąrašai

1. Referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą pagal savivaldybės rinkėjų sąrašą ir jame nurodytą piliečio gyvenamąją vietą sudaro savivaldybės referendumo komisija ir ne vėliau kaip likus 26 dienoms iki balsavimo referendume dienos perduoda apylinkės referendumo komisijai. Be to, sudaromas piliečių, kurių gyvenamoji vieta nėra tiksliai žinoma, sąrašas.

2. Piliečiai (laivų įgulų nariai ir keleiviai), kurie balsavime balsavimo vokais laikotarpiu ir referendumo dieną negali sugrįžti į Lietuvą, Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka įrašomi į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje yra laivo registravimo uostas ar laivo savininko administracija, rinkėjų sąrašą.

39 straipsnis. Rinkėjų sąrašų paskelbimas ir susipažinimas su rinkėjų sąrašais

1. Likus ne mažiau kaip 25 dienoms iki referendumo dienos, apylinkės referendumo komisija, Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybė ir konsulinė įstaiga sudaro sąlygas piliečiams susipažinti su rinkėjų sąrašu. Referendumo apylinkės rinkėjų sąrašo priedo duomenys teikiami piliečiams tik apie juos pačius. Draudžiama daryti referendumo apylinkės rinkėjų sąrašų kopijas ar kitu būdu dauginti ar platinti šiuos sąrašus. Prie įėjimo į referendumo komisijos patalpas turi būti nurodytas komisijos narių budėjimo laikas, taip pat paskelbti telefonai, kuriais piliečiai gali pasitikslinti, ar jie yra įrašyti į rinkėjų sąrašą. Pasibaigus šiame įstatyme nustatytam laikotarpiui platinti pranešimus apie referendumą, apylinkės referendumo komisijos budėjimo laikas, jos telefonai taip pat turi būti paskelbti daugiabučių namų laiptinėse. Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose prie įėjimo į referendumo komisijos patalpas (papildomoje balsavimo vietoje užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos – prie įėjimo į balsavimo patalpas) turi būti nurodytas laikas ir vieta šiai piliečių teisei įgyvendinti.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašas ir savivaldybių rinkėjų sąrašai viešai neskelbiami, tačiau piliečiui duomenys apie jo įrašymą į rinkėjų sąrašus gali būti teikiami ir telefonu tik patikrinus jo tapatybę.

40 straipsnis. Pranešimas apie referendumą

1. Pranešimas apie referendumą yra informacinis pakvietimas dalyvauti referendume. Su šiame pranešime pateikiama informacija apie referendumą gali susipažinti pats pilietis arba jo prašymu kitas asmuo pagal Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašo duomenis, gautus Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka elektroninio ryšio priemonėmis (internetu ar mobiliojo ryšio tekstone žinute).

2. Pranešime apie referendumą nurodoma:

- 1) referendumo apylinkės, į kurios rinkėjų sąrašą įrašytas pilietis, pavadinimas, numeris ir balsavimo patalpos adresas;
- 2) referendumo data, balsavimo referendumo apylinkės balsavimo patalpoje laikas, kvietimas dalyvauti referendume, kita piliečiui ar organizuojant referendumą svarbi informacija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

41 straipsnis. Pranešimų apie referendumą platinimas

1. Pranešimų apie referendumą platinimą piliečiams organizuoja apylinkių referendumo komisijos. Pranešimų apie referendumą platinimo piliečiams, esantiems sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ir globos įstaigose, kariniuose vienetuose, policijos areštinėse, tardymo izoliatoriuose ir bausmių vykdymo įstaigose, taip pat išvykusiems į užsienio valstybes, tvarka nustatyta šio įstatymo 57, 59, 60, 61, 62 straipsniuose.

2. Pranešimų apie referendumą platinimas piliečiams turi būti baigtas ne vėliau kaip likus 8 dienoms iki referendumo dienos.

3. Jeigu pilietis neįrašytas į referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą, bet jo gyvenamosios vietos adresas pagal Gyventojų registro duomenis yra priskirtas šios referendumo apylinkės teritorijai arba pilietis pateikia kitų įrodymų, kad jis gyvena šios referendumo apylinkės teritorijoje, apylinkės referendumo komisija pateikia piliečiui užpildyti Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytos formos prašymą įrašyti pilietį į šios referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą (arba šį prašymą užpildo pats apylinkės referendumo komisijos narys) ir apie tai nedelsdama praneša savivaldybės referendumo komisijai, kuri turi pasirūpinti, kad pagal šį prašymą pilietis būtų įrašytas į tos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą. Pranešimas apie referendumą išplatintas piliečiui tada, kai yra patikslinti rinkėjų sąrašai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

42 straipsnis. Rinkėjų sąrašų tikslinimas iki galutinių rinkėjų sąrašų sudarymo

1. Išankstiniai rinkėjų sąrašai tikslinami perkeliant pilietį iš vieno referendumo apylinkės, savivaldybės rinkėjų sąrašo į kitą, išbraukiant ar įrašant pilietį į Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą.

2. Pilietis perkliamas iš vieno rinkėjų sąrašo į kitą, jeigu paaiškėja, kad išankstiniame rinkėjų sąraše buvo klaidingai nurodytas jo gyvenamosios vietos adresas arba jis pasikeitė po sąrašo sudarymo.

3. Piliečių perkėlimą iš vienos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašo į kitos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą toje pačioje savivaldybėje tvarko savivaldybės referendumo komisija ir

apie referendumo apylinkių rinkėjų sąrašuose padarytus pakeitimus praneša Vyriausiajai rinkimų komisijai. Piliečių perkėlimą iš vienos savivaldybės rinkėjų sąrašo į kitos savivaldybės rinkėjų sąrašą tvarko Vyriausioji rinkimų komisija savivaldybės referendumo komisijos teikimu ir apie padarytus pakeitimus praneša savivaldybių referendumo komisijoms. Pilietį įrašyti į Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašą arba išbraukti iš Lietuvos Respublikos rinkėjų sąrašo gali tik Vyriausioji rinkimų komisija šio įstatymo 36 straipsnyje nustatytais atvejais.

43 straipsnis. Užsienyje esančių piliečių įrašymas į rinkėjų sąrašus

1. Kitose valstybėse esantys Lietuvos Respublikos piliečiai įrašomi į Vilniaus miesto savivaldybės rinkėjų sąrašą.

2. Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos, likus ne mažiau kaip 15 dienų iki referendumo dienos, perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje sudarytą rinkėjų sąrašą ir duomenis apie jo patikslinimą. Į šį sąrašą gali būti papildomai įrašomi piliečiai, kurie balsavime balsavimo vokais laikotarpiu ir referendumo dieną negali sugrįžti į Lietuvą ir balsuoja Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje ar papildomoje balsavimo vietoje užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos.

44 straipsnis. Piliečių, esančių kariniuose vienetuose, laivuose, policijos areštinėse, tardymo izoliatoriuose ir bausmių vykdymo įstaigose, įrašymas į rinkėjų sąrašus

1. Piliečiai, atliekantys privalomąją karo tarnybą, įrašomi į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje jie nuolat gyveno, kol buvo pašaukti atlikti privalomąją karo tarnybą, rinkėjų sąrašą. Piliečiai, atliekantys tikrąją karo tarnybą, valstybės tarnybą ar dirbantys pagal darbo sutartis tarptautinėse karinėse operacijose užsienyje, įrašomi į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje jie deklaravo gyvenamąją vietą, rinkėjų sąrašą.

2. Laivuose esantys piliečiai, kurie balsavimo iš anksto dienomis ir referendumo dieną negali sugrįžti į Lietuvą, įrašomi į referendumo apylinkės, į kurios rinkėjų sąrašą yra įrašyta laivo įgula, papildomą rinkėjų sąrašą.

3. Piliečiai, esantys policijos areštinėse, tardymo izoliatoriuose ar bausmių vykdymo įstaigose, įrašomi į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje jie yra deklaravę gyvenamąją vietą, rinkėjų sąrašą. Jei toks pilietis nėra deklaravęs gyvenamosios vietos ir raštu prašo, jis įrašomas į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje yra jo bausmės vykdymo įstaiga, policijos areštinė ar tardymo izoliatorius, rinkėjų sąrašą. Pilietis, deklaravęs gyvenamąją vietą, kol pateko į policijos areštinę, tardymo izoliatorių ar bausmės vykdymo įstaigą, negali būti įrašomas į referendumo

apylinkės, kurios teritorijoje yra jo bausmės vykdymo įstaiga, policijos areštinė ar tardymo izoliatorius, rinkėjų sąrašą.

45 straipsnis. Rinkėjų sąrašų tikslinimas sudarius galutinius rinkėjų sąrašus, taip pat referendumo dieną

1. Jeigu į apylinkės referendumo komisiją patvirtinus galutinius rinkėjų sąrašus kreipiasi neįrašytas į šios referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą pilietis, kuris raštu patvirtina, kad nėra balsavęs kitoje referendumo apylinkėje, ir pateikia piliečio pasą su jame įrašytu gyvenamosios vietos adresu arba pasą ar asmens tapatybės kortelę ir dokumentą apie deklaruotą gyvenamąją vietą (gyvenamoji vieta turi būti priskirta šios referendumo apylinkės teritorijai arba pilietis turi pateikti kitų įrodymų, kad jis yra apsistojęs šiai referendumo apylinkėi priskirtu adresu), apylinkės referendumo komisija įrašo šį pilietį į papildomą referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą ir leidžia jam balsuoti Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka, o jo vardą, pavardę, asmens kodą, paso arba asmens tapatybės kortelės numerį ir adresą tuoj pat praneša savivaldybės referendumo komisijai. Savivaldybės referendumo komisija patikrina, ar pilietis yra įrašytas į savivaldybės rinkėjų sąrašą, ir imasi priemonių garantuoti, kad jis negalėtų du kartus balsuoti arba kad jo užpildyti biuleteniai būtų skaičiuojami tik vieną kartą. Jeigu pilietis yra balsavęs du kartus, skaičiuojamas tik tas balsas, kuris pateko į referendumo apylinkės balsadėžę. Kitas šio piliečio balsas, gautas balsavimo vokais arba balsavus pagal papildomą referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą, neskaičiuojamas.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Referendumo dieną pilietis, kuris nėra balsavęs šiame referendume, gali Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka balsuoti kitoje referendumo apylinkėje, jeigu abi šios referendumo apylinkės yra elektroninių ryšių priemonėmis prisijungusios prie elektroninio rinkėjų sąrašo ir apylinkių referendumo komisijos gali patvirtinti, kad pilietis nėra balsavęs nė vienoje iš referendumo apylinkių, o referendumo apylinkės, į kurios rinkėjų sąrašą yra įrašytas šis pilietis, referendumo komisija patvirtino, kad šios referendumo apylinkės rinkėjų sąraše yra padarytas įrašas apie šio piliečio atvykimą balsuoti į kitą referendumo apylinkę ir piliečio balsas, jeigu bus gautas balsavimo vokais, nebus skaičiuojamas.

46 straipsnis. Skundai dėl rinkėjų sąrašų

1. Piliečiai arba politinių partijų atstovai skundus dėl rinkėjų sąrašuose padarytų klaidų, dėl kurių piliečiai šio įstatymo nustatyta tvarka nėra įrašyti į rinkėjų sąrašą arba yra įrašyti į kelis rinkėjų sąrašus, gali pateikti apylinkių referendumo komisijoms likus ne mažiau kaip 7 dienoms

iki referendumo dienos. Apylinkių referendumo komisijos skundus privalo išnagrinėti ir sprendimus priimti tuo pat arba ne vėliau kaip per 2 dienas nuo skundo gavimo, jeigu iki balsavimo referendume dienos liko daugiau kaip 10 dienų.

2. Apylinkės referendumo komisijos sprendimas per 3 dienas gali būti apskųstas atitinkamos apygardos administraciniam teismui, o šis skundą išnagrinėja per 2 dienas. Apygardos administracinio teismo sprendimas įsiteisėja nuo paskelbimo ir yra galutinis.

3. Praleidus nustatytus pastabų ir skundų pateikimo terminus, pastabos ir skundai nenagrinėjami.

4. Apie gautus skundus ir teismo sprendimu rinkėjų sąrašuose padarytus taisymus apylinkių referendumo komisijos praneša savivaldybės referendumo komisijai, o ši – Vyriausiajai rinkimų komisijai per kiek įmanoma trumpesnę laiką, bet ne vėliau kaip per 12 valandų.

47 straipsnis. Referendumo dokumentų pavyzdžių nustatymas

Rinkėjų kortelių, referendumo biuletenių, vidinių ir išorinių vokų, specialių ženklų balsavimui, kitų referendume naudojamų oficialių vokų, paketų, dokumentų, antspaudų pavyzdžius ir formas, taip pat jų užpildymo pavyzdžius nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

48 straipsnis. Referendumo biuleteniai

1. Referendumo biuletenyje įrašomas kreipimosi į pilietį tekstas ir atsakymo variantai: „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“.

2. Jei vienu metu vyksta du ar keli referendumai, kiekvieno iš jų biuleteniai turi būti skirtingos spalvos.

3. Referendumo biuletenio formą ir užpildymo pavyzdį nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

49 straipsnis. Referendumo biuletenių pristatymas

1. Savivaldybių referendumo komisijos referendumo biuletenius referendumo apylinkėms pateikia ne vėliau kaip prieš 12 valandų iki balsavimo pradžios.

2. Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose referendumo biuleteniai ir vokai turi būti laisvai prieinami piliečiams likus ne mažiau kaip 20 dienų iki referendumo dienos. Laivuose referendumo biuletenių tekstas turi būti laisvai prieinamas piliečiams likus ne mažiau kaip 15 dienų iki referendumo dienos.

3. Vyriausioji rinkimų komisija atsako už referendumo biuletenių ir vokų, specialių ženklų, išleidimą ir pristatymą nepažeidžiant nurodytų terminų.

50 straipsnis. Balsavimo patalpų parengimas

1. Referendumo apylinkės balsavimo patalpa turi būti visiškai parengta referendumui ne vėliau kaip likus 12 valandų iki balsavimo pradžios. Iki šio laiko apylinkės referendumo komisija turi būti suskaičiavusi visus iš savivaldybės referendumo komisijos gautus referendumo biuletenius ir surašiusi jų priėmimo aktą. Referendumo apylinkės balsavimo patalpoje turi būti balsadėžė, slapto balsavimo kabina (kabinos), kurioje (kuriose) piliečiai galėtų slapta užpildyti referendumo biuletenį. Balsavimo patalpoje gali būti iškabinta Vyriausiosios rinkimų komisijos išleista referendumo agitacijos ar piliečių informavimo medžiaga. Šio įstatymo tekstas turi būti prieinamas kiekvienoje referendumo apylinkėje. Iš balsavimo patalpos, perėjimo į ją patalpų (koridorių) ir 50 metrų atstumu aplink pastatą, kuriame yra balsavimo patalpa, turi būti pašalinta referendumo agitacijos medžiaga, išskyrus tą, kurią išleido Vyriausioji rinkimų komisija. Be to, turi būti paruoštos darbo vietos referendumo komisijos nariams ir referendumo stebėtojams. Parengta balsavimo patalpa uždaroma, užantspauduojama ir apie tai apylinkės referendumo komisijos pirmininkas praneša savivaldybės referendumo komisijai bei policijai.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Kitus balsavimo patalpų įrengimo reikalavimus nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

3. Apylinkės referendumo komisijos pirmininkas atsako, kad balsavimo patalpa būtų parengta laiku ir tinkamai. Jeigu savivaldybės administracija nepaskiria tinkamų patalpų balsavimo patalpai įrengti arba nepasirūpina balsavimui būtinu inventoriumi, apylinkės referendumo komisijos pirmininkas privalo apie tai nedelsdamas pranešti savivaldybės referendumo komisijai ir imtis priemonių tinkamai balsavimo patalpai surasti ir tinkamam inventoriui įsigyti, kaip yra nustatyta šio įstatymo 80 straipsnyje.

51 straipsnis. Referendumo stebėtojai

1. Referendumo stebėtojais gali būti rinkėjai ir užsienio valstybėms ar tarptautinėms organizacijoms atstovaujančių subjektų pasiūlyti asmenys. Referendumo stebėtoju negali būti tos savivaldybės, kurios teritorijoje stebėtojas turi teisę stebėti referendumą, meras, administracijos direktorius, jų pavaduotojai, seniūnai ir jų pavaduotojai, taip pat referendumo komisijų nariai.

2. Referendumo stebėtojus gali siūlyti:

1) politinės partijos, grupė;

2) Lietuvos Respublikoje registruotos nevyriausybinės organizacijos, kurių veikla yra susijusi su rinkimais ar žmogaus teisių apsauga;

3) tarptautinės organizacijos, kurių veikla yra susijusi su rinkimais ar žmogaus teisių apsauga;

4) užsienio valstybėms atstovaujantys asmenys;

5) Vyriausioji rinkimų komisija pagal pateiktus prašymus.

3. Politinės partijos, grupė, nevyriausybinės organizacijos turi teisę siūlyti registruoti stebėtojus ne daugiau kaip po du referendumo stebėtojus kiekvienoje referendumo apylinkėje. Prašymai dėl referendumo stebėtojų registravimo turi būti pateikti iki balsavimo iš anksto dienos, išskyrus atvejus, kai būtina pakeisti asmenį, negalintį būti referendumo stebėtoju dėl objektyvių priežasčių.

4. Referendumo stebėtojus registruoja ir jiems pažymėjimus išduoda:

1) Vyriausioji rinkimų komisija – stebėti referendumą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, papildomose balsavimo vietose užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos, visoje savivaldybės teritorijoje, specialiuose balsavimo punktuose, referendumo apylinkėse;

2) savivaldybės referendumo komisija – stebėti referendumą visoje savivaldybės teritorijoje arba tos savivaldybės konkrečiose referendumo apylinkėse.

5. Referendumo stebėtojai registruojami Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka, užtikrinant politinių partijų, grupės ir nevyriausybinių organizacijų siūlomų referendumo stebėtojų lygiateisiškumo principo laikymąsi.

6. Referendumo komisija gali atsisakyti registruoti referendumo stebėtoją, jeigu jis neatitinka šio įstatymo reikalavimų ar jo veikla neatitinka Konstitucijos ar įstatymų, arba panaikinti referendumo stebėtojo registravimą, jeigu jis pažeidžia Konstituciją ar įstatymus, nesilaiko Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų. Referendumo stebėtojo registravimą gali panaikinti ji įregistravusios referendumo komisijos arba aukštesnės referendumo komisijos pirmininkas. Referendumo stebėtoją pasiūliusiam asmeniui pranešama apie atsisakymą išduoti referendumo stebėtojo pažymėjimą arba apie referendumo stebėtojo registravimo panaikinimą.

7. Referendumo stebėtojams referendumo apylinkių balsavimo patalpose turi būti sudarytos tinkamos sąlygos stebėti, kaip organizuojamas ir vyksta balsavimas, kaip skaičiuojami balsai ir surašomi šiame įstatyme nustatyti dokumentai.

8. Referendumo stebėtojai turi teisę stebėti, kaip organizuojamas ir vyksta balsavimas, dalyvauti referendumo komisijai skaičiuojant balsus ir pildant šiame įstatyme nustatytus dokumentus. Referendumo stebėtojas, nustatęs, kad referendumo komisijos nariai, rinkėjai ar kiti asmenys galbūt pažeidžia šį įstatymą, turi teisę kreiptis į apylinkės referendumo komisijos pirmininką, komisijos narius, kad šie pažeidimai būtų pašalinti.

9. Referendumo stebėtojai neturi teisės daryti įtakos referendumo komisijų ir atskirų komisijos narių darbui ir tuo trikdyti jų veiklą bei referendumo procesą, vykdyti referendumo agitaciją. Už referendumo stebėtojo pasirengimą vykdyti referendumo stebėtojo veiklą atsako jį pasiūlęs subjektas.

PENKTASIS SKIRSNIS

BALSAVIMAS

52 straipsnis. Balsavimo laikas ir vieta

1. Balsavimas referendumo dieną vyksta nuo 7 iki 20 valandos referendumo komisijos nurodytoje patalpoje. Seimo nutarime dėl referendumo paskelbimo gali būti nustatytas ir kitoks balsavimo laikas (bet ne trumpesnis negu šiame įstatyme nustatytasis). Seimo nutarime gali būti nustatyta, kad referendumas vyksta ne vieną dieną.

***TAR pastaba.** Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) 52 straipsnio 1 dalies nuostata „Seimo nutarime gali būti nustatyta, kad referendumas vyksta ne vieną dieną“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9 straipsnio 1, 4 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.*

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

2. Balsavimo vokais gautas piliečio balsas galioja tik toje referendumo apylinkėje, į kurios rinkėjų sąrašą pilietis yra įrašytas.

53 straipsnis. Balsavimo pradžia

1. Referendumo dieną balsavimo patalpa atidaroma, kai joje yra susirinkę ne mažiau kaip 3/5 apylinkės referendumo komisijos narių. Tada apylinkės referendumo komisijos pirmininkas su komisijos nariais patikrina, ar balsadėžė yra tuščia, ir ją užantspauduoja arba užplombuoja. Įsitikinęs, kad balsavimo patalpa įrengta nepažeidžiant nustatytų reikalavimų, apylinkės referendumo komisijos pirmininkas visą referendumo apylinkės gautų referendumo biuletenių skaičių įrašo į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą, antspauduoja referendumo biuletenius, išdalija komisijos nariams referendumo biuletenius ir rinkėjų sąrašus, kiekvienam komisijos nariui duotų referendumo biuletenių skaičių įrašo į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą ir atidaro balsavimo patalpą, taip paskelbdamas balsavimo referendume pradžią.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Tuo atveju, kai referendumas vyksta daugiau negu vieną dieną, kiekvienos referendumo dienos pabaigoje, išskyrus paskutinę balsavimo referendume dieną, balsadėžės plyšys užklijuojamas ir užantspauduojamas, Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka surenkami ir antspaudojami nepanaudoti ir sugadinti referendumo biuleteniai ir balsavimo patalpa perduodama saugoti policijai. Balsavimo patalpą saugoti taip pat gali ir to norintys referendumo komisijos nariai ir stebėtojai. Antrąją ir paskesnėmis referendumo dienomis balsavimo patalpa atidaroma, kai joje yra susirinkę ne mažiau kaip 3/5 apylinkės referendumo komisijos narių ir referendumo komisijos pirmininkas su komisijos nariais patikrina apylinkės referendumo balsadėžę: ar nepažeisti antspaudai ir (ar) nėra kitų požymių, liudijančių, kad ji galėjo būti atidaryta ar kitaip būtų buvę įmanoma iš jos išimti ar į ją įdėti referendumo biuletenius, taip pat patikrinami kiti antspaudai.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) 18 straipsnio 8 dalies nuostatos „Jeigu referendumas vyksta daugiau negu vieną (dvi ir daugiau) dieną ir tarp referendumo dienų yra didesnis negu vienos dienos laiko tarpas, pirmąją referendumo dieną agitacijos draudimo laikotarpis baigiasi pasibaigus balsavimui. Referendume agitacijos draudimo laikotarpis prieš kitą referendumo dieną prasideda šioje dalyje nustatyta tvarka“, 45 straipsnio 1 dalies nuostata „(jeigu referendumas vyksta ne vieną dieną – iki balsavimo referendume paskutinės dienos 18 valandos)“, 53 straipsnio 2 dalis, 81 straipsnio 1 dalies nuostata „Tuo atveju, kai referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma paskutinė balsavimo referendume diena“, 82 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9 straipsnio 1, 4 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

54 straipsnis. Piliečio asmens tapatybės nustatymas

1. Prie įėjimo į balsavimo patalpą pilietis pateikia apylinkės referendumo komisijos nariui pasą ar asmens tapatybės kortelę. Referendume apylinkėse, kurios elektroninių ryšių priemonėmis prijungtos prie elektroninio rinkėjų sąrašo, elektroniniame rinkėjų sąraše nurodoma, kad pilietis atvyko balsuoti. Apylinkės referendumo komisijos narys, nustatęs, kad pilietis atvyko į tą referendumo apylinkę, į kurios rinkėjų sąrašus jis yra įrašytas, įteikia piliečiui referendumo apylinkės antspaudu antspauduotą atvykimo lapelį, kuriame yra nurodyta, kelintas pilietis atvyko balsuoti, ir parodo, į kurį komisijos narį kreiptis dėl referendumo biuletenio. Vienam piliečiui išduoti kelis atvykimo lapelius arba išduoti kitam piliečiui skirtą lapelį draudžiama. Jeigu pilietis, atvykęs į balsavimo patalpą, neturi reikalingų dokumentų arba neaišku, ar jis yra įrašytas į šios referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą, komisijos narys jam atvykimo lapelio neišduoda, bet įteikia svečio lapelį ir siunčia jį pas komisijos pirmininką ar jo pavaduotoją išsiaiškinti dėl balsavimo.

2. Apylinkės referendumo komisijos narys, kuriam pavesta išduoti referendumo biuletenius, iš pateiktų dokumentų nustatęs, kad atvykęs balsuoti asmuo tikrai yra į tos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą įrašytas pilietis, arba jeigu referendumo komisijos pirmininkui raštu tai paliudija du į tos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą įrašyti piliečiai, rinkėjų sąraše suranda piliečio pavardę, paima iš jo atvykimo lapelį. Kai pilietis ir referendumo biuletenius išduodantis komisijos narys pasirašo referendumo apylinkės rinkėjų sąraše, piliečiui išduodamas referendumo biuletenis. Atvykimo lapelis piliečiui negražinamas.

3. Išduoti piliečiui kito piliečio referendumo biuletenį draudžiama. Komisijos narys, pažeidęs šį reikalavimą, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

55 straipsnis. Balsavimo tvarka

1. Gavęs referendumo biuletenį, pilietis eina į balsavimo kabiną ir joje pats užpildo referendumo biuletenį. Pildyti referendumo biuletenius ne balsavimo kabinoje draudžiama. Į balsavimo kabiną pilietis gali įeiti ir būti tik vienas, išskyrus šio straipsnio 6 dalyje numatytą atvejį.

2. Referendumo biuletenyje pilietis pagal nurodytą pildymo pavyzdį pažymi vieną iš biuletenyje įrašytų atsakymų.

3. Jei vienu metu vyksta du ar daugiau referendumų, pilietis gauna ir užpildo atskirus kiekvieno referendumo biuletenius.

4. Užpildytą referendumo biuletenį pilietis pats įmeta į balsadėžę.

5. Jeigu pilietis prašo, sugadintas referendumo biuletenis pakeičiamas nauju. Sugadintą referendumo biuletenį referendumo komisijos narys perbraukia parkeriu (šratinuku) ir ant jo pasirašo. Sugadinti referendumo biuleteniai laikomi atskirai.

6. Piliečiui, kuris dėl neįgalumo ar kitokių priežasčių negali balsuoti savarankiškai, turi būti sudarytos sąlygos laisvai pasirinkti balsuoti padedamam kito asmens arba pasinaudoti galimybe balsuoti neįgaliųjų poreikiams pritaikytoje balsavimo patalpoje. Referendumo komisijos pirmininkui ar nariams ir referendumo stebėtojams draudžiama padėti piliečiui balsuoti.

56 straipsnis. Balsavimas specialiuose balsavimo punktuose

1. Balsuoti specialiuose balsavimo punktuose gali piliečiai, kurie dėl sveikatos būklės ar amžiaus yra sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ar globos įstaigose arba atlieka privalomąją karo tarnybą ir dėl to negali atvykti balsuoti į referendumo apylinkę, arba atlieka tikrąją karo tarnybą, valstybės tarnybą ar dirba pagal darbo sutartis tarptautinėse

karinėse operacijose užsienyje, arba atlieka arešto ar laisvės atėmimo bausmę, arba yra policijos areštinėse, tardymo izoliatoriuose. Balsuoti specialiuose balsavimo punktuose galima šioje dalyje nurodytų įstaigų vadovų teikimu apylinkės referendumo komisijos nustatytais darbo valandomis paskutinį trečiadienį, ketvirtadienį ar penktadienį iki referendumo dienos. Užsienyje esančiuose kariniuose vienetuose balsuojama Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka (nustatant balsavimo datą ir biuletenių perdavimą elektroniniu būdu) krašto apsaugos ministro teikimu. Balsavimo specialiuose balsavimo punktuose išlaidos apmokamos iš valstybės biudžeto lėšų.

2. Už balsavimo specialiuose balsavimo punktuose organizavimą atsako referendumo apylinkės, kurios teritorijoje tas specialus balsavimo punktas yra, komisijos pirmininkas. Už balsavimo užsienyje esančiuose kariniuose vienetuose organizavimą atsako tų karinių vienetų vadai.

3. Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka įgyvendinant balsavime balsavimo vokais (balsuojant specialiuose balsavimo punktuose, taip pat iš anksto ir namuose) balsavusių piliečių elektroninį žymėjimą, naudojamas išankstinio balsavimo lakštas. Išankstinio balsavimo lakštas yra dokumentas, kurį piliečiui, balsuojančiam ne referendumo dieną, išspausdina rinkimų komisija ar įstaigos, turinčios specialų balsavimo punktą, vadovas (ar jo įgaliotas asmuo) iš Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos. Balsuojant ne referendumo dieną, išankstinio balsavimo lakštas yra būtinas. Šį lakštą sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje pateikiama informacija apie pilietį ir jam išduotus balsavimo dokumentus. Ši dalis po balsavimo saugoma referendumo komisijoje. Antroji dalis – užpildyto išorinio balsavimo voko priėmimo kvitas, išduodamas piliečiui, kai jis pateikia po balsavimo užklijuotą išorinį voką. Trečioji dalis – informacinis rinkėjo lapelis, kuriame nurodoma piliečio vardas ir pavardė, piliečio gyvenamosios vietos adresas, savivaldybės referendumo komisijos, kurios teritorijai priskirta referendumo apylinkė, pavadinimas ir numeris, referendumo apylinkės, į kurios rinkėjų sąrašą įrašytas pilietis, pavadinimas, numeris ir balsavimo patalpos adresas, piliečio eilės numeris referendumo apylinkės rinkėjų sąraše. Informacinis rinkėjo lapelis kartu su balsavimo dokumentais atiduodamas piliečiui, jį balsuodamas pilietis įdeda į išorinį balsavimo voką.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Šio įstatymo 59, 60, 61, 62 straipsniuose nurodytose vietose turi būti patalpa (vieta), kur piliečiai galėtų netrukdomi ir slaptai užpildyti referendumo biuletenį ir įdėti jį į balsavimo voką. Šiais atvejais balsavimą gali stebėti referendumo stebėtojai, turintys referendumo stebėtojo pažymėjimą stebėti referendumą bet kurioje referendumo apylinkėje.

5. Apylinkės referendumo komisijos nariai, komisijos pirmininko paskirti dirbti specialiaame balsavimo punkte, referendumo dokumentus piliečiams išduoda Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka. Kartu su referendumo biuleteniu piliečiui išduodami balsavimo vokai. Išorinį balsavimo voką apylinkės referendumo komisijos narys adresuoja tai apylinkės referendumo komisijai, kuri nurodyta informaciniame rinkėjo lapelyje.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

6. Pilietis balsuoja asmeniškai ir slapta:

- 1) užpildo referendumo biuletenį;
- 2) užpildytą referendumo biuletenį įdeda į vidinį balsavimo voką;
- 3) užklijuoja vidinį balsavimo voką;
- 4) vidinį balsavimo voką kartu su informaciniu rinkėjo lapeliu įdeda į išorinį balsavimo voką;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

5) užklijuoja išorinį balsavimo voką.

7. Šio straipsnio 6 ir 8 dalyse nurodytus veiksmus pilietis atlieka pats. Jeigu pilietis dėl neįgalumo ar kitokių priežasčių šių veiksmų pats atlikti negali, jo prašymu juos atlieka piliečio pasirinktas asmuo. Šis asmuo referendumo biuletenį privalo užpildyti piliečio akivaizdoje pagal jo nurodymą ir išsaugoti balsavimo paslaptį.

8. Užklijuotą išorinį balsavimo voką (su jame esančiais informaciniu rinkėjo lapeliu, vidiniu balsavimo voku ir ten esančiu referendumo biuleteniu) pilietis įteikia apylinkės referendumo komisijos nariui. Šis, gavęs piliečio įteiktą išorinį balsavimo voką, piliečio akivaizdoje jį užklijuoja specialiu ženklu ir išduoda piliečiui šio voko priėmimo kvitą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

9. Apylinkės referendumo komisijos nariams, komisijos pirmininko paskirtiems dirbti specialiaame balsavimo punkte, draudžiama už piliečius atlikti šio straipsnio 6 ir 8 dalyse nurodytus veiksmus, taip pat priimti iš piliečių neužklijuotus išorinius balsavimo vokus. Piliečiams draudžiama išsinešti iš specialaus balsavimo punkto referendumo biuletenius, balsavimo vokus ar juos perduoti kitiems asmenims.

57 straipsnis. Balsavimas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir papildomose balsavimo vietose užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos

1. Piliečiai, išvykę į užsienio valstybes, turi teisę balsuoti Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose šių darbo valandomis. Balsavimui skiriama ne mažiau kaip 4 valandos per šių įstaigų darbo dieną. Balsavimas papildomoje balsavimo vietoje užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos vyksta pagal Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos nustatytas valandas. Balsavimas baigiamas referendumo dieną Lietuvos Respublikos laiku.

2. Referendumo dokumentus piliečiams, savo gyvenamosios vietos adresą pranešusiems Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai, įteikia ar jų pageidavimu paštu išsiunčia ir priima šių įstaigų sudarytos balsavimo komisijos.

3. Piliečiams, atvykusiems balsuoti į Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę, konsulinę įstaigą ar papildomą balsavimo vietą užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos, draudžiama išsinešti referendumo dokumentus ar juos perduoti kitiems asmenims.

4. Sprendimą dėl papildomų balsavimo vietų užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos tinkamumo referendumui vykdyti priima Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, suderinusi su Vyriausiąja rinkimų komisija.

58 straipsnis. Balsavimas laivuose

1. Piliečiai (laivo įgulos nariai ir keleiviai), esantys laive, jeigu jie ne mažiau kaip likus 4 dienoms iki referendumo dienos yra išplaukę iš Lietuvos Respublikos uosto ir negrįžę iki referendumo dienos arba jeigu yra kitų aplinkybių, dėl kurių jie negali balsuoti savo referendumo apylinkėje, iš anksto, Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje ar papildomoje balsavimo vietoje užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos, turi teisę balsuoti laive.

2. Vyriausioji rinkimų komisija Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro teikimu sudaro su Lietuvos valstybės vėliava plaukiojančių laivų, kuriuose yra ne mažiau kaip 5 įgulos nariai – piliečiai ir organizuojamas balsavimas, sąrašą. Vyriausioji rinkimų komisija susisiekimo ministro teikimu nustato tokį balsavimo kiekviename laive laiką, kad kiekvienam laive esančiam piliečiui būtų sudaryta galimybė balsuoti.

3. *Netenka galios 2020-02-01.*

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

59 straipsnis. Balsavimo organizavimas Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose, papildomose balsavimo vietose

užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos ir laivuose

1. Balsavimui referendume organizuoti ir paduotiems balsams suskaičiuoti Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose ir laivuose sudaromos balsavimo komisijos.

2. Balsavimo komisijos sudaromos iš komisijos pirmininko ir ne mažiau kaip dviejų narių. Balsavimo komisiją Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje sudaro jos vadovas iš Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos darbuotojų ir (arba) užsienio reikalų ministro ar jo įgalioto asmens pasiūlytų Užsienio reikalų ministerijos darbuotojų arba kitų užsienio valstybėje gyvenančių piliečių. Balsavimo komisijų narių rašytinių pasižadėjimų davimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

3. Balsavimo komisijas laivuose sudaro laivų kapitonai – piliečiai, atsižvelgdami į laivo įgulos – piliečių susirinkimo sprendimą.

4. Balsavimo, balsų skaičiavimo ir protokolų pateikimo Vyriausiajai rinkimų komisijai tvarką, taip pat referendumo stebėtojų pažymėjimų įteikimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

5. Vyriausioji rinkimų komisija užsienio reikalų ministro teikimu sudaro Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės, konsulinių įstaigų ir papildomų balsavimo vietų užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos sąrašą ir kiekvienai diplomatinei atstovybei, konsulinei įstaigai ar kitai balsavimo vietai, kurioje vyksta balsavimas užsienio valstybėje, nustato balsavimo dienas – ne mažiau kaip 3 dienas.

6. Už balsavimo organizavimą, protokolų ir kitų Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytų referendumo dokumentų pateikimą Vyriausiajai rinkimų komisijai Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse, konsulinėse įstaigose atsako jų vadovai, o laivuose – laivų kapitonai – piliečiai. Už balsavimo organizavimą, protokolų ir kitų nustatytų referendumo dokumentų pateikimą Vyriausiajai rinkimų komisijai papildomoje balsavimo vietoje užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos atsako tos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos vadovas. Užsienio reikalų ministerija užtikrina saugias elektroninių ryšių priemones, kuriomis balsavimo komisijos perduoda referendumo dokumentų duomenis Vyriausiajai rinkimų komisijai elektroniniu būdu Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.

7. Laivuose, kuriuose organizuoti balsavimą pagal šio įstatymo reikalavimus nėra sąlygų, balsavimas neorganizuojamas.

8. Balsavimo komisijų pirmininkai už darbo dieną balsavimo komisijose gauna 0,62 pareiginės algos bazinio dydžio atlyginimą, balsavimo komisijų nariai – 0,5 pareiginės algos bazinio dydžio atlyginimą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

9. Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos vadovas arba užsienio reikalų ministras, suderinęs su Vyriausiąja rinkimų komisija, į Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą arba papildomą balsavimo vietą užsienyje prie Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos referendumui organizuoti ir vykdyti gali siųsti balsavimo komisijos narius (atitinkamai – Užsienio reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos diplomatinių atstovybių, konsulinių įstaigų darbuotojus). Šios ir kitos išlaidos, susijusios su referendumo organizavimu, yra apmokamos iš Vyriausiajai rinkimų komisijai skirtų valstybės biudžeto lėšų referendumui organizuoti ir vykdyti. Vyriausioji rinkimų komisija su Užsienio reikalų ministerija pasirašo valstybės biudžeto lėšų referendumui organizuoti naudojimo sutartį.

60 straipsnis. Balsavimas sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ir globos įstaigose

1. Piliečiai, kurie dėl sveikatos būklės ar amžiaus yra sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ar globos įstaigose, turi teisę balsuoti šiose įstaigose.

2. Savivaldybės referendumo komisija ne vėliau kaip likus 15 dienų iki referendumo dienos šio straipsnio 1 dalyje nurodytų įstaigų vadovų teikimu sudaro specialių balsavimo punktų sąrašą ir nustato tokį jų darbo laiką, kad balsavimo specialiuose balsavimo punktuose dienos atitiktų šio įstatymo 56 straipsnio 1 dalį.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų įstaigų vadovai sudaro specialiuose balsavimo punktuose balsuojančių piliečių sąrašus. Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašė turi būti nurodyta piliečio vardas ir pavardė, asmens kodas, savivaldybės referendumo komisija (pavadinimas ir numeris). Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašą įstaigos vadovas perduoda savivaldybės referendumo komisijai, iš jos gauna išankstinio balsavimo lakštus arba juos išspausdina pagal elektroninių ryšių priemonėmis gautus duomenis ir užtikrina jų išplatšinimą piliečiams, skiria balsavimui tinkamas patalpas ir atsako, kad piliečiams būtų pranešta apie specialaus balsavimo punkto vietą ir darbo laiką, taip pat kad piliečiams būtų sudarytos sąlygos į jį atvykti.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Piliečiai, neturintys judėjimo sutrikimų, balsuoja šio įstatymo 56 straipsnio 6 ir 7 dalyse nustatyta tvarka. Pas piliečius, turinčius judėjimo sutrikimų, atvyksta ne mažiau kaip du apylinkės referendumo komisijos nariai, referendumo stebėtojai (jeigu šie pageidauja).

5. Rinkėjai, kurie dėl neįgalumo ar kitokių priežasčių negali patys atlikti balsavimo veiksmų, gali pavesti juos atlikti kitiems asmenims. Šie asmenys referendumo biuletenį privalo užpildyti piliečio akivaizdoje pagal jo nurodymą ir išsaugoti balsavimo paslaptį.

6. Referendumo komisijos nariams, specialaus balsavimo punkto darbuotojams ir referendumo stebėtojams draudžiama už pilietį atlikti balsavimo veiksmus, taip pat priimti iš piliečio neužklijuotą išorinį balsavimo voką.

7. Daryti poveikį sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ar globos įstaigoje balsuojančio piliečio apsisprendimui ar skubinti jį balsuoti draudžiama.

61 straipsnis. Balsavimas kariniuose vienetuose

1. Piliečiai, atliekantys privalomąją karo tarnybą, turi teisę balsuoti kariniuose vienetuose, kuriuose atlieka tarnybą. Piliečiai, atliekantys tikrąją karo tarnybą, valstybės tarnybą ar dirbantys pagal darbo sutartis tarptautinėse karinėse operacijose užsienyje, turi teisę balsuoti užsienyje esančiuose kariniuose vienetuose, dalyvaujančiuose tose tarptautinėse karinėse operacijose. Balsavimo užsienyje esančiuose kariniuose vienetuose tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro teikimu.

2. Savivaldybės referendumo komisija ne vėliau kaip likus 15 dienų iki referendumo dienos Lietuvos Respublikos teritorijoje esančių karinių vienetų vadų teikimu sudaro specialių balsavimo punktų sąrašą ir nustato tokį jų darbo laiką, kad balsavimo juose dienos atitiktų šio įstatymo 56 straipsnio 1 dalį.

3. Karinių vienetų vadai sudaro specialiuose balsavimo punktuose balsuojančių piliečių sąrašus. Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašė turi būti nurodyta piliečio vardas ir pavardė, asmens kodas. Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašą karinio vieneto vadas perduoda savivaldybės referendumo komisijai, iš jos gauna išankstinio balsavimo lakštus arba juos išspausdina pagal elektroninių ryšių priemonėmis gautus duomenis ir užtikrina jų įteikimą piliečiams, skiria balsavimui tinkamas patalpas ir atsako, kad piliečiams būtų pranešta apie specialaus balsavimo punkto vietą ir darbo laiką, taip pat kad piliečiams būtų sudarytos sąlygos į jį atvykti. Jeigu nėra sąlygų sudaryti specialų balsavimo punktą arba užtikrinti, kad piliečiai galės tinkamai atlikti balsavimo veiksmus, karinių vienetų vadai (išskyrus užsienyje esančių karinių vienetų vadus) sudaro sąlygas piliečiams parvykti balsavimo referendume dieną į referendumo apylinkę, į kurios rinkėjų sąrašą jie įrašyti.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Balsavimui kariniuose vienetuose taikomos šio įstatymo 56 straipsnio nuostatos.
5. Daryti poveikį kariniame vienete balsuojančio piliečio apsisprendimui ar skubinti jį balsuoti draudžiama.

62 straipsnis. Balsavimas bausmių vykdymo įstaigose

1. Piliečiai, atliekantys arešto ar laisvės atėmimo bausmę, turi teisę balsuoti savo bausmės vykdymo įstaigoje.
2. Savivaldybės referendumo komisija ne vėliau kaip likus 15 dienų iki referendumo dienos bausmių vykdymo įstaigų vadovų teikimu sudaro specialių balsavimo punktų sąrašą ir nustato tokį jų darbo laiką, kad balsavimo juose dienos atitiktų šio įstatymo 56 straipsnio 1 dalį.
3. Bausmių vykdymo įstaigų vadovai sudaro specialiuose balsavimo punktuose balsuojančių piliečių sąrašus. Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašė turi būti nurodyta piliečio vardas ir pavardė, asmens kodas. Specialiame balsavimo punkte balsuojančių piliečių sąrašą bausmių vykdymo įstaigos vadovas perduoda savivaldybės referendumo komisijai, iš jos gauna išankstinio balsavimo lakštus arba juos išspausdina pagal elektroninio ryšio priemonėmis gautus duomenis ir užtikrina jų įteikimą piliečiams prieš balsavimą, skiria balsavimui tinkamas patalpas ir atsako, kad piliečiams būtų pranešta apie specialaus balsavimo punkto vietą ir darbo laiką, taip pat kad piliečiams būtų sudarytos sąlygos į jį atvykti.
4. Balsavimui bausmių vykdymo įstaigose taikomos šio įstatymo 56 straipsnio nuostatos.
5. Balsavimui policijos areštinėse, tardymo izoliatoriuose taikomos šio straipsnio ir šio įstatymo 56 straipsnio nuostatos.
6. Daryti poveikį policijos areštinėje, tardymo izoliatoriuje ar bausmės vykdymo įstaigoje balsuojančio piliečio apsisprendimui ar skubinti jį balsuoti draudžiama.

63 straipsnis. Balsavimas namuose ir balsavimas iš anksto

1. Balsuoti namuose gali tik šie piliečiai: neįgalieji, dėl ligos laikinai nedarbingi piliečiai, sukakę 70 metų ir vyresni piliečiai, jeigu jie dėl sveikatos būklės patys negali referendumo dieną atvykti į referendumo apylinkę balsuoti, yra pateikę Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytos formos piliečio prašymą balsuoti namuose ir yra įrašyti į namuose balsuojančių piliečių sąrašus. Namuose balsuojančių piliečių sąrašus sudarančios ir tikslinančios referendumo komisijos turi teisę duomenis apie neįgalius asmenis gauti iš Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro bei darbingumo ir neįgalumo lygio nustatymo duomenų tvarkytojų, o duomenis apie laikinai nedarbingus asmenis – iš Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio

draudimo išmokų gavėjų registro tvarkytojo ir sveikatos priežiūros įstaigų. Šių duomenų referendumo komisijos negali skleisti ir juos naudoja tik namuose balsuojančių piliečių sąrašų sudarymo ir tikslinimo tikslais. Referendumo komisijų nariai, platindami pranešimus apie referendumą, privalo juos įteikti asmeniškai tiems rinkėjams, kurie turi teisę balsuoti namuose.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Balsuoti iš anksto gali piliečiai, kurie referendumo dieną negali atvykti balsuoti į referendumo apylinkę. Piliečių balsavimą iš anksto organizuoja savivaldybės referendumo komisija. Balsavimas iš anksto turi vykti nuo 8 iki 20 valandos paskutinį pirmadienį, antradienį, trečiadienį, ketvirtadienį ir penktadienį iki referendumo dienos iš anksto parengtose ir balsavimui tinkamose patalpose, esančiose pastate, kuriame yra savivaldybės mero (administracijos direktoriaus) darbo vieta. Referendumo biuleteniams ir balsavimo vokams išduoti ir priimti balsuojant iš anksto savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas paskiria ne mažiau kaip du savivaldybės referendumo komisijos ar apylinkių referendumo komisijų narius, kurie negali būti pasiūlyti tos pačios politinės partijos. Balsavimą iš anksto prižiūri savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas ar jo pavedimu savivaldybės referendumo komisijos narys. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas, jo įgaliotas šios komisijos narys ar savivaldybės rinkimų komisijos pirmininkas, Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka nustatę piliečių papirkimo, pavėžėjimo balsuoti, skatinimo balsuoti už atlygį ar kitus piliečių teisių šiuurkštaus pažeidimo atvejus, privalo sustabdyti balsavimą iš anksto, iki pažeidimai bus pašalinti ir referendumą bus galima vykdyti laisvai ir demokratiškai pagal šio įstatymo reikalavimus.

3. Piliečių prašymai balsuoti namuose pateikiami apylinkių referendumo komisijoms. Piliečių, gyvenančių referendumo apylinkės teritorijoje, prašymai balsuoti namuose telefonu, elektroniniu paštu ir pateikiant prašymą pradedami priimti, kai jiems įteikiami pranešimai apie referendumą, ir baigiami priimti paskutinį trečiadienį iki referendumo dienos. Piliečių, kurie laikinai apsistojo referendumo apylinkės teritorijoje ir nėra įrašyti į šios referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą, prašymai balsuoti namuose baigiami priimti paskutinį antradienį iki referendumo dienos. Pilietis, kuris dėl neįgalumo ar kitokių priežasčių negali pats užpildyti prašymo balsuoti namuose ar jo įteikti apylinkės referendumo komisijai, gali pavesti šiuos veiksmus už jį atlikti savo šeimos nariui, kaimynui ar asmeniui, kuris juo rūpinasi. Šie piliečio prašymą pasirašo ir nurodo savo vardą, pavardę ir asmens kodą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Į referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą įrašytų namuose balsuojančių piliečių sąrašą paskutinį ketvirtadienį iki referendumo dienos sudaro ir tvirtina apylinkės referendumo komisija.

Piliečių, kurie gyvena ar laikinai apsistojo referendumo apylinkės teritorijoje, bet įrašyti į kitos referendumo apylinkės rinkėjų sąrašus ir juos tikslinant į šios referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą nebuvo įrašyti, sąrašą paskutinį trečiadienį iki balsavimo referendume dienos sudaro ir tvirtina savivaldybės referendumo komisija.

5. Balsavimo vokus, išankstinio balsavimo lakštus ir referendumo biuletenį piliečiams, kurie įrašyti į namuose balsuojančių referendumo apylinkės rinkėjų sąrašą ir kurie yra šios referendumo apylinkės rinkėjai, paskutinį penktadienį ar šeštadienį iki referendumo dienos nuo 8 iki 20 valandos į namus pristato ne mažiau kaip du apylinkės referendumo komisijos nariai. Balsavimo vokus, išankstinio balsavimo lakštus ir referendumo biuletenius piliečiams, kurie įrašyti į namuose balsuojančių savivaldybės rinkėjų sąrašą, bet neįrašyti į referendumo apylinkės, kurios teritorijoje jie laikinai apsistoję, rinkėjų sąrašą, paskutinį ketvirtadienį iki balsavimo referendume dienos į namus pristato ne mažiau kaip du savivaldybės referendumo komisijos nariai ar jos pirmininko pavedimu ne mažiau kaip du apylinkės referendumo komisijos nariai. Balsavimą namuose ir balsavimą iš anksto gali stebėti referendumo stebėtojai, turintys pažymėjimą stebėti referendumą bet kurioje referendumo apylinkėje. Pasibaigus balsavimui, užklijuoti išoriniai balsavimo vokai perduodami savivaldybės referendumo komisijos pirmininkui. Piliečių, balsavusių namuose ir iš anksto, sąrašus, nepanaudotus referendumo biuletenius įtraukia į apskaitą ir saugo balsavimą organizavusios referendumo komisijos, o pasibaigus balsavimui referendume, kartu su kitais referendumo dokumentais perduoda atitinkamai savivaldybės referendumo komisijai ar Vyriausiajai rinkimų komisijai.

6. Referendumo komisijos narių atvykimo pas namuose balsuojančius piliečius grafiką tvirtina apylinkės ar savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas ne vėliau kaip atitinkamai paskutinį trečiadienį ar ketvirtadienį iki referendumo dienos 12 valandos. Šis grafikas yra viešas, jo kopija iškabinama apylinkės (savivaldybės) referendumo komisijos skelbimų lentoje grafiko patvirtinimo dieną. Vykti pas namuose balsuojančius piliečius kartu gali tik skirtingų politinių partijų pasiūlyti referendumo komisijos nariai ir referendumo stebėtojai.

7. Balsavimui namuose ir balsavimui iš anksto taikomos šio įstatymo 56 straipsnio 6 ir 7 dalių nuostatos.

8. Užklijuotą išorinį balsavimo voką (su jame esančiais informaciniu pranešimu, vidiniu balsavimo voku ir ten esančiu referendumo biuleteniu) pilietis įteikia apylinkės (savivaldybės) referendumo komisijos nariui. Šis, gavęs piliečio įteiktą išorinį balsavimo voką, išduoda piliečiui šio voko priėmimo kvitą.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

9. Daryti poveikį namuose balsuojančio piliečio apsisprendimui ar skubinti jį balsuoti draudžiama. Komisijos nariams ir referendumo stebėtojams draudžiama už pilietį atlikti šio įstatymo 56 straipsnio 6 ir 7 dalyse nurodytus veiksmus, taip pat priimti iš piliečio neužklijuotą išorinį balsavimo voką. Piliečiams draudžiama išsinešti referendumo biuletenius ar juos perduoti kitiems asmenims.

64 straipsnis. Balsavimo vokų ir referendumo biuletenių apskaita

1. Balsavimo vokų ir referendumo biuletenių apskaitos tvarką Lietuvos Respublikoje nustato ir šią apskaitą tvarko Vyriausioji rinkimų komisija.

2. Balsavimo vokų, specialių ženklų ir referendumo biuletenių apskaitą, išdavimą ir priėmimą balsuojant specialiuose balsavimo punktuose tvarko apylinkių referendumo komisijų pirmininkai. Apskaitos duomenis apylinkės referendumo komisijos pirmininkas nurodo specialiai tam skirtame žurnale. Balsavimo vokų ir referendumo biuletenių, naudojamų balsuojant užsienyje esančiuose kariniuose vienetuose, apskaitą, išdavimą ir priėmimą tvarko tų karinių vienetų vadai. Apylinkių referendumo komisijų pirmininkai ir karinių vienetų vadai Vyriausiajai rinkimų komisijai perduoda referendumo dokumentų apskaitos duomenis, nepanaudotus balsavimo vokus, referendumo biuletenius ir balsavimo vokus su piliečių užpildytais referendumo biuleteniais. Gautus balsavimo vokus su piliečių užpildytais referendumo biuleteniais Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip iki referendumo dienos persiunčia referendumo apylinkės, į kurios rinkėjų sąrašą įrašytas pilietis, komisijai.

3. Balsavimo vokus su piliečių užpildytais referendumo biuleteniais pašto paslaugų teikėjai įteikia savivaldybių referendumo komisijų pirmininkams referendumo dieną ne vėliau kaip iki 11 valandos, o savivaldybių referendumo komisijos perduoda juos apylinkių referendumo komisijoms iki balsavimo pabaigos.

4. Piliečių, kurie namuose balsavo paskutinį penktadienį ar šeštadienį iki referendumo dienos, išoriniai balsavimo vokai, nepanaudoti ir sugadinti referendumo biuleteniai iki tos pačios dienos 21 valandos perduodami apylinkės referendumo komisijos pirmininkui. Apylinkės referendumo komisija, patikrinusi gautus referendumo dokumentus, sprendžia, ar balsavimas namuose atitiko šio įstatymo reikalavimus.

5. Išoriniai balsavimo vokai saugomi kartu su referendumo biuleteniais.

6. Prieš pradėdant skaičiuoti piliečių balsus, gauti iš anksto balsavusių piliečių išoriniai balsavimo vokai sudedami kartu su namuose balsavusių piliečių išoriniais balsavimo vokais, sumaišomi ir skaičiuojami pagal šio įstatymo 67 straipsnį.

65 straipsnis. Referendumo biuletenių apskaita referendumo apylinkėse

1. Uždarius balsavimo patalpą, apylinkės referendumo komisijos pirmininkas, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 referendumo komisijos narių, užklįjuoja ir antspauduoja balsadėžės plyšį.

2. Atskirai iš kiekvieno apylinkės referendumo komisijos nario surenkami nepanaudoti referendumo biuleteniai, viešai suskaičiuojami, jų skaičius įrašomas į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą. Pagal parašus rinkėjų sąrašė, atvykimo lapelius, piliečių sugadintus ir grąžintus pakeisti naujais biuletenius patikrinama, ar komisijos narys visus biuletenius išdavė teisėtai.

3. Nepanaudotus ir sugadintus referendumo biuletenius referendumo komisija viešai suskaičiuoja, anuliuoja nukirpdama dešinią viršutinį kampą, sudeda į specialiai tam skirtus vokus ir šiuos vokus antspauduoja. Nepanaudotų ir sugadintų biuletenių skaičius įrašomas į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą.

66 straipsnis. Balsų skaičiavimas referendumo apylinkėje ir balsavusių piliečių apskaita

1. Apylinkės referendumo komisija, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių, patikrina apylinkės referendumo balsadėžę: ar nepažeisti antspaudai ir ar nėra kitų požymių, liudijančių, kad ji galėjo būti atidaryta ar kitaip būtų buvę įmanoma iš jos išimti ar į ją įdėti referendumo biuletenius. Ar balsadėžė buvo pažeista, apylinkės referendumo komisija sprendžia dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 komisijos narių. Jeigu komisija priima sprendimą, kad balsadėžė buvo pažeista, dėl to surašomas aktas, balsadėžė supakuojama ir balsai neskaičiuojami. Balsadėžė pristatoma savivaldybės referendumo komisijai. Sprendimą dėl šioje balsadėžėje esančių balsų skaičiavimo priima savivaldybės referendumo komisija.

2. Įsitikinus, kad balsadėžė nebuvo pažeista, dalyvaujant ne mažiau kaip 3/5 apylinkės referendumo komisijos narių ir referendumo stebėtojams, ji atidaroma, visi referendumo biuleteniai sudedami ant stalų, ant kurių negali būti jokių dokumentų bei rašymo priemonių (išskyrus juodus grafitinius pieštukus), ir komisija suskaičiuoja visus balsadėžėje buvusius referendumo biuletenius. Biuleteniai surūšiuojami į galiojančius ir negaliojančius. Galiojantys referendumo biuleteniai suskirstomi į grupes pagal juose piliečių padarytas žymas. Kiekvienos grupės referendumo biuleteniai turi būti perskaičiuoti mažiausiai du kartus. Antrą kartą referendumo biuletenius turi perskaičiuoti kiti komisijos nariai. Iš visų referendumo biuletenių turi būti išskirti, jeigu aptinkama, neturintys būtinų požymių biuleteniai (nenustatyto pavyzdžio biuleteniai, neantspauduoti ar antspauduoti ne šios apylinkės referendumo komisijos antspaudu ir pan.). Apie tokius biuletenius nedelsiant turi būti pranešta savivaldybės referendumo komisijai ir apie tai įrašyta referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokole. Skaičiavimo rezultatai turi

būti paskelbti ir įrašyti į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą, suskaičiuoti referendumo biuleteniai sudėti į specialų voką (vokus), kuris užključuojamas ir saugomas.

3. Sprendimą dėl referendumo biuletenio pripažinimo negaliojančiu arba kilus komisijos narių ginčui dėl referendumo biuletenio žymų įvertinimo priima apylinkės referendumo komisija balsavimu. Šio balsavimo rezultatas nurodomas kitoje to biuletenio pusėje.

4. Balsai skaičiuojami taip, kad šią procedūrą, piliečių pažymėtus referendumo biuletenius galėtų stebėti visi balsų skaičiavimo metu dalyvaujantys asmenys ir įsitikintų, kad balsai skaičiuojami sąžiningai ir teisingai. Konkrečią balsų skaičiavimo tvarką nustato Vyriausioji rinkimų komisija.

5. Pagal referendumo apylinkės rinkėjų sąrašus nustatomas referendumo apylinkėje gyvenančių ir rinkimų teisę turinčių piliečių skaičius. Piliečių, kuriems buvo išduoti referendumo biuleteniai, skaičius nustatomas pagal piliečių parašus, liudijančius referendumo biuletenio gavimą. Balsavusių referendumo apylinkėje piliečių skaičius nustatomas pagal referendumo apylinkės balsadėžėje rastų referendumo biuletenių skaičių. Dalyvavusių referendume piliečių skaičius nustatomas pagal referendumo apylinkės balsadėžėse rastų referendumo biuletenių ir gautų referendumo biuletenių skaičių.

6. Radusi balsadėžėje referendumo biuletenių daugiau, negu jų buvo išduota piliečiams, apylinkės referendumo komisija imasi priemonių priežastims nustatyti.

7. Balsų skaičiavimo rezultatai įrašomi į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą.

67 straipsnis. Balsavusių vokais piliečių apskaita ir balsų skaičiavimas

1. Suskaičiavus referendumo apylinkės balsadėžėje rastus referendumo biuletenius, pradedami skaičiuoti balsavimo vokais paduoti balsai:

1) apylinkės referendumo komisijos pirmininkas pateikia neatplėštus visus išorinius balsavimo vokus, t. y. namuose balsavusių šios referendumo apylinkės piliečių balsavimo vokus ir iš savivaldybės referendumo komisijos gautus iš anksto balsavusių piliečių balsavimo vokus. Jų skaičius įrašomas į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą;

2) išoriniai vokai atplėšiami po vieną;

3) iš išorinio voko išimamas informacinis rinkėjo lapelis, garsiai perskaitoma rinkėjo pavardė ir rinkėjo eilės numeris referendumo apylinkės rinkėjų sąraše, šie duomenys sutikrinami su referendumo apylinkės rinkėjų sąrašo duomenimis, o referendumo apylinkėse, prisijungusiose prie elektroninio rinkėjų sąrašo, – ir su šio sąrašo duomenimis. Vidiniai balsavimo vokai antspauduojami referendumo apylinkės antspaudu. Jeigu išoriniame balsavimo voke esančiame informaciniame rinkėjo lapelyje įrašytas asmuo, kurio nėra šios referendumo apylinkės rinkėjų

sąrašė, arba rinkėjų sąrašė yra piliečio parašas, liudijantis, kad jis jau balsavo referendumo apylinkėje, arba rinkėjų sąrašė yra nurodyta, kad duotas sutikimas dėl šio piliečio balsavimo kitoje referendumo apylinkėje, arba yra gautas kitas to paties piliečio balsavimo vokas, arba išoriniame voke nėra informacinio rinkėjo lapelio ar jie yra keli, arba išoriniame voke yra įdėtas daugiau kaip vienas vidinis balsavimo vokas, toks balsavimo vokas pripažįstamas netinkamu. Ant netinkamu pripažintame išoriniame balsavimo voke esančio vidinio voko (vokų) antspaudas nededamas, vidinis vokas perbraukiamas, ant jo užrašoma „Negalioja“ ir nurodoma, dėl ko vokas pripažintas netinkamu. Tokiame vidiniame voke esantis referendumo biuletenis (biuleteniai) negalioja, vokas neatplėšiamas. Netinkamais pripažintų vokų turinys referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokole neįskaičiuojamas, tačiau įrašomas šių vokų skaičius;

Straipsnio punkto pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4) referendumo apylinkės rinkėjų sąrašė prie piliečio, kurio balsas gautas balsuojant vokais, pavardės įrašoma „Balsavo vokais“ arba „BV“, o referendumo apylinkėse, prisijungusiose prie elektroninio rinkėjų sąrašo, elektroniniame rinkėjų sąrašė nurodoma, kad pilietis balsavo;

5) antspauduotas vidinis balsavimo vokas įmetamas į balsadėžę, įrengtą ir antspauduotą pagal nustatytus reikalavimus;

6) taip peržiūrėjus visus balsavimo vokus, balsadėžė atidaroma ir atplėšus antspauduotus vidinius balsavimo vokus skaičiuojami gauti balsai pagal šio įstatymo 66 straipsnio reikalavimus. Jeigu balsavimo voke yra daugiau kaip vienas referendumo biuletenis, visi voke esantys referendumo biuleteniai pripažįstami negaliojančiais.

2. Jei apylinkės referendumo komisijoje yra gautas tik vienas antspauduotas vidinis vokas, kad nebūtų pažeistas balsavimo slaptumas, jis ne atplėšiamas, o perduodamas šią referendumo komisiją sudariusiai savivaldybės referendumo komisijai. Ši balsavimo rezultatus įrašo į savo balsų skaičiavimo protokolą.

68 straipsnis. Referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolai

1. Kiekvienoje referendumo apylinkėje surašomas balsų skaičiavimo protokolai. Referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokole įrašoma:

- 1) piliečių skaičius referendumo apylinkėje;
- 2) gautų iš savivaldybės referendumo komisijos biuletenių skaičius;
- 3) kiekvienam komisijos nariui išduotų referendumo biuletenių skaičius, piliečiams išduotų referendumo biuletenių skaičius, piliečių parašų skaičius, atvykimo lapelių skaičius, nepanaudotų ir sugadintų referendumo biuletenių skaičius;

- 4) anuliuotų referendumo biuletenių skaičius;
- 5) referendumo apylinkės balsavimo patalpoje balsavusių piliečių skaičius;
- 6) balsadėžės atidarymo laikas;
- 7) balsadėžėje rastų negaliojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 8) balsadėžėje rastų galiojančių referendumo biuletenių skaičius;
- 9) balsadėžėje rastų atsakymų „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“ dėl referendumui pateikto sprendimo skaičius;

10) referendumo apylinkėje namuose balsavusių piliečių balsavimo vokų skaičius, iš savivaldybės referendumo komisijos gautų iš anksto balsavusių piliečių balsavimo vokų skaičius, visų išorinių balsavimo vokų skaičius, antspauduotų vidinių balsavimo vokų skaičius, netinkamais pripažintų vokų skaičius;

11) balsavimo vokais gautų negaliojančių referendumo biuletenių skaičius (biuleteniai, kurie yra neantspauduotuose ir neatplėštuose vokuose, neskaičiuojami ir nenurodomi kaip negaliojantys);

12) balsavimo vokais gautų galiojančių referendumo biuletenių skaičius;

13) balsavimo vokais gautų atsakymų „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“ dėl referendumui pateikto sprendimo skaičius;

14) iš viso referendumo apylinkėje dalyvavusių referendume piliečių skaičius;

15) iš viso negaliojančių referendumo apylinkėje biuletenių skaičius;

16) iš viso atsakymų „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“ dėl kiekvieno referendumui pateikto sprendimo skaičius.

2. Pagal referendumo apylinkės rinkėjų sąrašus nustatomas referendumo apylinkės rinkėjų skaičius. Piliečių, kuriems buvo išduoti referendumo biuleteniai, skaičius nustatomas pagal piliečių parašus, liudijančius, kad referendumo biuleteniai gauti. Referendumo apylinkėje balsavusių piliečių skaičius nustatomas pagal šios apylinkės referendumo komisijos teisėtai piliečiams išduotų ir referendumo apylinkės balsadėžėje rastų referendumo biuletenių skaičių. Iš viso dalyvavusių referendume piliečių skaičius referendumo apylinkėje nustatomas sudėjus balsadėžėje rastų referendumo biuletenių skaičių su gautų ir suskaičiuotų referendumo biuletenių skaičiumi.

3. Jeigu referendumo apylinkės balsadėžėje buvo rasta daugiau referendumo biuletenių, negu jų buvo išduota piliečiams, apie tai įrašoma referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokole, nurodant skaičių, kiek referendumo biuletenių buvo rasta daugiau.

4. Kai į referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą yra įrašyti visi duomenys ir visi referendumo biuleteniai yra sudėti į antspauduotus paketus ir į specialųjį voką (vokus), referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą pasirašo apylinkės referendumo komisijos

pirmininkas ir nariai. Po to šį protokolą pasirašo referendumo stebėtojai. Jų pastabos, apylinkės referendumo komisijos narių nuomonės pridedamos prie apylinkės balsų skaičiavimo protokolo ir yra neatskiriama jo dalis. Apylinkės balsų skaičiavimo protokolo kopijos referendumo stebėtojams ir apylinkės referendumo komisijos nariams pateikiamos jų prašymu.

5. Grupės nariai, politinės partijos, taip pat jų atstovai ir referendumo stebėtojai referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą per 24 valandas nuo jo surašymo turi teisę apskusti savivaldybės referendumo komisijai. Ši skundą turi išnagrinėti per 24 valandas nuo jo gavimo momento.

69 straipsnis. Negaliojantys referendumo biuleteniai

1. Negaliojančiais laikomi biuleteniai:

- 1) nenustatyto pavyzdžio;
- 2) neantspauduoti apylinkės referendumo komisijos antspaudu;
- 3) tie, kuriuose pilietis pažymėjo abu atsakymus – ir „TAIP“, ir „NE“ arba ir „UŽ“, ir „PRIEŠ“, arba tie, pagal kuriuose padarytą žymą neįmanoma nustatyti rinkėjo valios;
- 4) tie, kuriuose pilietis nepažymėjo nė vieno atsakymo – nei „TAIP“, nei „NE“ arba nei „UŽ“, nei „PRIEŠ“.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

2. Sprendimą dėl referendumo biuletenio pripažinimo negaliojančiu arba kilus komisijos narių ginčui dėl referendumo biuletenio žymų įvertinimo priima apylinkės referendumo komisija balsavimu. Šio balsavimo rezultatas nurodomas kitoje to biuletenio pusėje.

70 straipsnis. Referendumo apylinkės balsų skaičiavimo dokumentų pateikimas savivaldybės referendumo komisijai

1. Apylinkės referendumo komisija visus referendumo biuletenius, taip pat visus negaliojančius ir nepanaudotus balsavimo vokus, referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą, referendumo apylinkės rinkėjų sąrašus ir kitus referendumo dokumentus Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka sudeda į paketą ir užantspauduoja. Paketai kartu su referendumo apylinkės balsų skaičiavimo protokolu ir jo priedais, rinkėjų sąrašais, apylinkės referendumo komisijos protokolais, viso jos darbo laikotarpio finansiniais dokumentais savivaldybės referendumo komisijai pristatomi ne vėliau kaip per 12 valandų po balsavimo pabaigos, jei Vyriausioji rinkimų komisija nenustatė kitaip.

2. Vyriausioji rinkimų komisija ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija privalo užtikrinti referendumo dokumentų gabenimo ir juos gabenančių asmenų saugumą.

71 straipsnis. Balsų skaičiavimas savivaldybės referendumo komisijoje

1. Savivaldybės referendumo komisija priima apylinkių referendumo komisijų pateiktus dokumentus ir patikrina:

1) ar yra pristatyti visi privalomi pateikti dokumentai (paketai ir specialieji vokai su referendumo biuleteniais);

2) paketų antspaudavimą ir užrašus (ar užrašas pilnas ir teisingas);

3) ar į referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolus įrašyti visi duomenys; ar jie neprieštarauja vieni kitiems; ar atitinka savivaldybės referendumo komisijos žinomus duomenis (apylinkės referendumo komisijai išduotų biuletenių skaičių, piliečių skaičių, gautų išorinių balsavimo vokų skaičių, duomenis apie piliečių paduotus balsus ir pan.); ar yra visi reikalingi parašai; ar prie protokolo pridėtos visos jame nurodytos apylinkės referendumo komisijos narių atskirosios nuomonės, referendumo stebėtojų pastabos;

4) ar visos pastabos ir piliečių skundai yra apsvarstyti apylinkės referendumo komisijoje.

2. Savivaldybės referendumo komisija nedelsdama praneša Vyriausiajai rinkimų komisijai šios nustatyta tvarka referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolų duomenis, savo pastabas dėl apylinkių referendumo komisijų pateiktų referendumo dokumentų ir pasirūpina jų saugumu.

3. Apylinkių referendumo komisijų antspauduoti paketai, kuriuose yra referendumo biuleteniai ar kiti referendumo dokumentai, savivaldybės referendumo komisijoje gali būti atidaromi tik savivaldybės referendumo komisijos sprendimu. Savivaldybės referendumo komisija gali perskaičiuoti apylinkės referendumo komisijos pateiktus referendumo biuletenius pati, pavesti juos perskaičiuoti tai apylinkės referendumo komisijai, iš kurios jie buvo gauti, arba pavesti referendumo biuletenius perskaičiuoti kitai apylinkės referendumo komisijai.

4. Nustačiusi apylinkės referendumo komisijos pateiktų referendumo dokumentų trūkumą, savivaldybės referendumo komisija imasi priemonių jiems pašalinti, pareikalauja iš apylinkės referendumo komisijos pirmininko pateikti trūkstamus dokumentus.

5. Savivaldybės referendumo komisija balsus skaičiuoja taip: sumuoja apylinkių referendumo komisijų pateiktus duomenis ir prie jų prideda tuos balsavimo vokais balsavusių piliečių balsus, kurie buvo suskaičiuoti savivaldybės referendumo komisijoje.

72 straipsnis. Savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolai

1. Pagal referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolus, referendumo biuletenius ir kitus referendumo dokumentus savivaldybės referendumo komisija į savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolą įrašo:

1) savivaldybėje dalyvavusių referendumo piliečių skaičių, kuris lygus savivaldybės referendumo apylinkėse balsavusių piliečių skaičiui;

2) negaliojančių referendumo biuletenių skaičių, kuris lygus savivaldybės referendumo apylinkėse negaliojančių referendumo biuletenių skaičiui;

3) galiojančių referendumo biuletenių skaičių, kuris lygus savivaldybės referendumo apylinkėse galiojančių referendumo biuletenių skaičiui;

4) atsakymų „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“ skaičių. Jis gaunamas atskirai susumavus ir vienus, ir kitus atsakymus referendumo apylinkėse.

2. Savivaldybės referendumo komisijos pirmininkas ir nariai savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolą pasirašo po to, kai apsvarsto apylinkių referendumo komisijų narių atskiras nuomones, referendumo stebėtojų pastabas ir piliečių skundus. Savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolo išrašas arba kopija pateikiami referendumo stebėtojams ir komisijos nariams jų prašymu.

3. Grupės nariai, politinės partijos, taip pat jų atstovai ir stebėtojai turi teisę savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolą per 24 valandas nuo jo surašymo apskųsti Vyriausiajai rinkimų komisijai. Vyriausioji rinkimų komisija šį skundą turi išnagrinėti per 24 valandas nuo jo gavimo.

73 straipsnis. Savivaldybių balsų skaičiavimo dokumentų pateikimas Vyriausiajai rinkimų komisijai

Savivaldybių referendumo komisijos visus dokumentus, gautus iš referendumo apylinkių, referendumo apylinkių balsų skaičiavimo protokolus, savivaldybės referendumo balsų skaičiavimo protokolą ir kitus referendumo dokumentus sudeda į specialius paketus, užantspauduoja ir perduoda Vyriausiajai rinkimų komisijai jos nustatyta tvarka.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

REFERENDUMO REZULTATŲ NUSTATYMAS IR PASKELBIMAS

74 straipsnis. Referendumo rezultatų nustatymo tvarka

1. Vyriausioji rinkimų komisija pradėti nustatyti referendumo rezultatus gali tik po to, kai gauna visų savivaldybių referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolus, taip pat kitus šio įstatymo 73 straipsnyje nurodytus dokumentus ir išnagrinėja visus skundus dėl savivaldybių referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolų.

2. Vyriausioji rinkimų komisija pagal savivaldybių referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolus ir pagal balsų skaičiavimo protokolus, gautus iš Lietuvos Respublikos diplomatinėjų atstovybių ir konsulinių įstaigų, nustato:

- 1) piliečių, turinčių teisę dalyvauti referendume, skaičių;
- 2) dalyvavusių referendume piliečių skaičių;
- 3) negaliojančių referendumo biuletenių skaičių;
- 4) galiojančių referendumo biuletenių skaičių;
- 5) atsakymų „TAIP“ ir „NE“ arba „UŽ“ ir „PRIEŠ“ skaičių.

3. Vyriausioji rinkimų komisija, nagrinėdama šio įstatymo nustatyta tvarka paduotus skundus, gali perskaičiuoti referendumo biuletenius ir, nustačiusi skaičiavimo klaidas, gali pataisyti įrašus balsų skaičiavimo protokoluose. Vyriausioji rinkimų komisija dėl balsų skaičiavimo protokoluose rastų klaidų negali pripažinti negaliojančiais savivaldybių, apylinkių referendumo komisijų balsų skaičiavimo protokolų.

4. Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad šiurkštūs šio įstatymo pažeidimai, padaryti nuo grupės įregistravimo šio įstatymo nustatyta tvarka dienos ar Seimo narių grupės siūlymo paskelbti referendumą pateikimo Seimui dienos iki balsavimo referendume pradžios ir referendumo dieną, taip pat balsavimo metu, ar dokumentų suklastojimas turėjo esminės įtakos referendumo rezultatams, gali pripažinti referendumo rezultatus negaliojančiais.

75 straipsnis. Referendumo stebėtojų dalyvavimas skaičiuojant balsus ir nustatant referendumo rezultatus

1. Skaičiuojant balsus referendumo apylinkėse ir savivaldybių referendumo komisijose, taip pat nustatant referendumo rezultatus Vyriausiojoje rinkimų komisijoje, gali dalyvauti grupės, politinių partijų referendumo stebėtojai, taip pat visų visuomenės informavimo priemonių atstovai.

2. Referendumo stebėtojai turi teisę reikšti pastabas ir pretenzijas referendumo komisijoms dėl šio ir kitų Lietuvos Respublikos įstatymų pažeidimo, bet neturi kliudyti referendumo komisijoms dirbti. Referendumo stebėtojai turi teisę raštu pareikšti protestą. Protestas turi būti pridėtas prie referendumo komisijos protokolų bei sprendimų ir kartu su kitais referendumo dokumentais turi būti pateiktas savivaldybės referendumo komisijai ir Vyriausiajai rinkimų komisijai.

76 straipsnis. Referendumo rezultatų paskelbimas

1. Galutinius referendumo rezultatus ne vėliau kaip per 4 dienas po balsavimo referendume dienos savo interneto svetainėje oficialiai paskelbia Vyriausioji rinkimų komisija.

2. Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip kitą dieną po galutinių referendumo rezultatų oficialaus paskelbimo dienos perduoda Respublikos Prezidentui referendumu priimto sprendimo tekstą.

77 straipsnis. Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimo dėl galutinių rezultatų apskundimas

1. Grupė, politinės partijos ir jų atstovai prie Vyriausiosios rinkimų komisijos Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimą dėl galutinių rezultatų ne vėliau kaip per 2 dienas nuo šių rezultatų oficialaus paskelbimo dienos turi teisę apskusti Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas skundas turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 48 valandas nuo jo padavimo. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas įsiteisėja nuo paskelbimo.

78 straipsnis. Referendumo dokumentų saugojimas

Pasibaigus referendumui, Vyriausioji rinkimų komisija ne vėliau kaip per 4 mėnesius po to, kai baigėsi šiame įstatyme nustatytas skundų dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimų nagrinėjimo terminas, perduoda valstybės archyvuui nuolat saugoti referendumo apylinkių, savivaldybių referendumo komisijų, Vyriausiosios rinkimų komisijos protokolus.

**SEPTINTASIS SKIRSNIS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

79 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimą

Asmenys, pažeidę šį įstatymą, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

80 straipsnis. Referendumo rengimo ir vykdymo išlaidos

1. Referendumo rengimo ir vykdymo išlaidos apmokamos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų.

2. Iš valstybės biudžeto apmokamos Vyriausiosios rinkimų komisijos ir referendumo komisijų patirtos referendumo organizavimo ir vykdymo, balsavimo biuletenių ir Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytos referendumui skirtos medžiagos pritaikymo neįgalių rinkėjų poreikiams išlaidos ir atlyginti už referendumo komisijų narių ir jas aptarnaujančio personalo bei balsavimo komisijų darbą skirtos lėšos.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

3. Iš savivaldybių biudžetų apmokama už balsavimo patalpų bei savivaldybių ir apylinkių referendumo komisijų būstinių išlaikymą, įsigytą Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytą balsavimo patalpų įrengimo inventorių ir jo išsaugojimą. Jeigu savivaldybės administracija nesuteikia tinkamų patalpų ar inventoriaus savivaldybės ar apylinkės referendumo komisijos būstinei ar balsavimo patalpoms, tam Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu naudojamos valstybės lėšos. Šiuo atveju faktines išlaidas balsavimo patalpoms ir inventoriui per 2 mėnesius po referendumo Vyriausioji rinkimų komisija ne ginčo tvarka išieško iš savivaldybės administracijos.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

4. Už Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka organizuojamą rinkėjų pavėžėjimą į referendumo apylinkes balsuoti apmokama iš valstybės ir savivaldybių biudžetų.

81 straipsnis. Referendumu priimto Lietuvos Respublikos įstatymo, kito akto ar sprendimo įsigaliojimas

1. Referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma balsavimo referendume diena. Tuo atveju, kai referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma paskutinė balsavimo referendume diena.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) 18 straipsnio 8 dalies nuostatos „Jeigu referendumas vyksta daugiau negu vieną (dvi ir daugiau) dieną ir tarp referendumo dienų yra didesnis negu vienos dienos laiko tarpas, pirmąją referendumo dieną agitacijos draudimo laikotarpis baigiasi pasibaigus balsavimui. Referendume agitacijos draudimo laikotarpis prieš kitą referendumo dieną prasideda šioje dalyje nustatyta tvarka“, 45 straipsnio 1 dalies nuostata „(jeigu referendumas vyksta ne vieną dieną – iki balsavimo referendume paskutinės dienos 18 valandos)“, 53 straipsnio 2 dalis, 81 straipsnio 1 dalies nuostata „Tuo atveju, kai referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma paskutinė balsavimo referendume diena“, 82 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9 straipsnio 1, 4 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

2. Referendumu priimtą įstatymą, kitą aktą ar sprendimą ne vėliau kaip per 5 dienas nuo galutinių referendumo rezultatų oficialaus paskelbimo privalo pasirašyti ir oficialiai paskelbti Respublikos Prezidentas.

3. Jeigu šio straipsnio 2 dalyje nurodytu laiku Respublikos Prezidentas referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo nepasirašo ir nepaskelbia, jis įsigalioja po to, kai jį pasirašo ir oficialiai paskelbia Seimo Pirmininkas.

4. Referendumu priimtas įstatymas dėl Konstitucijos pakeitimo įsigalioja ne anksčiau kaip po vieno mėnesio nuo jo priėmimo referendume dienos.

5. Referendumu priimtas įstatymas, išskyrus įstatymą dėl Konstitucijos pakeitimo, kitas aktas ar sprendimas įsigalioja kitą dieną po oficialaus paskelbimo Teisės aktų registre, jeigu įstatyme, kitame akte ar sprendime nenustatyta vėlesnė įsigaliojimo diena.

82 straipsnis. Terminų skaičiavimas

1. Kai referendumas vyksta ne vieną dieną, šiame įstatyme nustatyti terminai iki balsavimo referendume dienos skaičiuojami iki pirmosios balsavimo referendume dienos.

2. Kai referendumas vyksta ne vieną dieną, šiame įstatyme nustatyti terminai po balsavimo referendume dienos skaičiuojami po paskutinės balsavimo referendume dienos.

TAR pastaba. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija; TAR, 2018-12-28, Nr. 21715) 18 straipsnio 8 dalies nuostatos „Jeigu referendumas vyksta daugiau negu vieną (dvi ir daugiau) dieną ir tarp referendumo dienų yra didesnis negu vienos dienos laiko tarpas, pirmąją referendumo dieną agitacijos draudimo laikotarpis baigiasi pasibaigus balsavimui. Referendume agitacijos draudimo laikotarpis prieš kitą referendumo dieną prasideda šioje dalyje nustatyta tvarka“, 45 straipsnio 1 dalies nuostata „(jeigu referendumas vyksta ne vieną dieną – iki balsavimo referendume paskutinės dienos 18 valandos)“, 53 straipsnio 2 dalis, 81 straipsnio 1 dalies nuostata „Tuo atveju, kai referendumas vyksta ne vieną dieną, referendumu priimto įstatymo, kito akto ar sprendimo priėmimo diena yra laikoma paskutinė balsavimo referendume diena“, 82 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 9 straipsnio 1, 4 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-1349](#), 2003-02-25, Žin., 2003, Nr. 21-874 (2003-02-27), i. k. 1031010ISTA0IX-1349

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 7, 11, 13, 35, 43, 50, 51, 54, 78 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 78(1) straipsniu įstatymas

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-398](#), 2005-11-17, Žin., 2005, Nr. 143-5172 (2005-12-08), i. k. 1051010ISTA000X-398
Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 34 straipsnio pakeitimo įstatymas

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1488](#), 2008-04-10, Žin., 2008, Nr. 50-1838 (2008-04-30), i. k. 1081010ISTA00X-1488

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 16, 17, 20, 22, 25, 30, 31, 35, 37, 38, 39, 41, 42, 47, 49, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 71 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 2(1), 60(1) straipsniais įstatymas

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-1229](#), 2010-12-14, Žin., 2010, Nr. 153-7796 (2010-12-28), i. k. 1101010ISTA0XI-1229

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 60-1 straipsnio pakeitimo įstatymas

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-2216](#), 2012-09-12, Žin., 2012, Nr. 110-5563 (2012-09-22), i. k. 1121010ISTA0XI-2216

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-2336](#), 2012-11-06, Žin., 2012, Nr. 132-6664 (2012-11-15), i. k. 1121010ISTA0XI-2336

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo 16, 18, 23, 73 ir 78 straipsnių pakeitimo įstatymas

7.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-860](#), 2014-05-06, paskelbta TAR 2014-05-08, i. k. 2014-05198

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 15-1 straipsnio pakeitimo įstatymas

8.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-2423](#), 2016-06-14, paskelbta TAR 2016-06-22, i. k. 2016-17408

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 10, 11 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymas

9.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-1511](#), 2018-09-28, paskelbta TAR 2018-10-04, i. k. 2018-15809

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 15 straipsnio pakeitimo įstatymas

10.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-1779](#), 2018-12-13, paskelbta TAR 2018-12-21, i. k. 2018-21115

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 2, 11, 30, 31, 38, 53, 54, 57, 58, 60-1 ir 77 straipsnių pakeitimo įstatymas

11.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-1830](#), 2018-12-20, paskelbta TAR 2018-12-28, i. k. 2018-21715

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 pakeitimo įstatymas

12.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

Nr. [KT8-N2/2019](#), 2019-02-15, paskelbta TAR 2019-02-15, i. k. 2019-02373

Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija) 18 straipsnio 8 dalies, 45 straipsnio 1 dalies, 52 straipsnio 1 dalies, 53 straipsnio 2 dalies, 81 straipsnio 1 dalies, 82 straipsnio ir Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. spalio 18 d. nutarimo Nr. XIII-1537 „Dėl privalomojo referendumo dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 12 straipsnio pakeitimo paskelbimo“ 2 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai

13.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-2787](#), 2020-01-14, paskelbta TAR 2020-01-31, i. k. 2020-02279

Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo Nr. IX-929 11, 12, 17, 19, 20, 23, 26, 33, 35, 39, 40, 41, 45, 50, 51, 53, 54, 56, 58, 59, 60, 61, 63, 67, 69 ir 80 straipsnių pakeitimo įstatymas

14.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, Nutarimas

Nr. [KT135-N11/2020](#), 2020-07-30, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14847

Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir konstituciniam įstatymui